

VIGRED

»VIGRED«, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 25.—, z mesečno prilogo Din 50.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 20.—. Za inozemstvo Din 32.—, s prilogo Din 64.—.

Izdaja konzorcij »Vigredi« (Vida Masič) v Ljubljani, Masarykova c. 12. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Poženel) in upravništvo Masarykova cesta 12, Vzajemna zavarovalnica. Telef. št. 4034. Tiska Misijonska tiskarna v Grobljah. Za tiskarno odgovarja A. Trontelj C. M.

Sklep uredništva 10. dan prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nenaročenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine lista, naj se naslove na uredništvo, vsi dopisi glede priloge na upravo. Naročila, reklamacije in naročnino sprejema uprava »Vigredi«. Uredništvo in uprava: Masarykova c. 12.

V S E B I N A :

Za misijonsko nedeljo (L. L.). — Assisi v frančiškanski gloriiji (F. Zupančič). — Dr. Ušeničnik o »krščanskem socializmu«. — Jesenske (M. Stepanova). — Moj očka (A. Salmič). — Mati (dr. I. Česnik). — Romar (I. Borštnar). — Ali poznaš svojega otroka? (Učiteljica). — Magdalenska gora (O. S.). — Tri žalostne (A. Zakrajšek). — Rožmarin (Pavla). — O moderni umetnosti (E. Piščanec). — Trnje (F. J.). — Klic časa (R. L.). Iz mojih zapiskov (La). — Deklica na tuje gre ... Iz domačih krogov. — V naših domovih. — Dobre knjige.

Največji slovenski denarni zavod

Mestna hranilnica Ljubljanska

ima lastnih rezerv okoli

Din 25,000.000.—

Nove in oproščene vloge

Din 195,900.000.—

so vsak čas izplačljive brez vsake omejitve

Za vse obveze hranilnice jamči

Mestna občina Ljubljanska

VIGRED

ŽENSKI LIST

LETO 1938

oktober št. 10

L. L. — C. M.:

Vigrednicam za misijonsko nedeljo

Meseca oktobra nas sv. Cerkev z dvema velikima praznikoma opozarja na dvoje velikih stvari: z misijonsko nedeljo nas opominja na našo misijonsko dolžnost, s praznikom Kristusa Kralja pa na Kristusovo vladarstvo nad vesoljnim svetom. Pomembno je, da je časovno misijonska nedelja postavljena pred praznik Kristusa Kralja. Kajti najprej se mora misijonska misel razširiti in najprej mora misijonsko delo sv. Cerkve prodreti v zadnje pogansko selo, potem šele bodo Kristusu Kralju podvržena vsa ljudstva sveta.

Da je papež Pij XI. ki ga imenujemo tudi »misijonski papež«, določil za širjenje misijonske misli in dejansko misijonsko pomoč poseben dan v letu, misijonsko nedeljo, k temu ga je pač nagnilo na eni strani dejstvo, da po tisoč devetsto letih misijonskega dela katoliške Cerkve še vedno vsako človeško dobo umrje nad tisoč milijonov poganov, ne da bi do njih prišla blagovest odrešenja in ne da bi jih oblila zveličavna krsta voda, na drugi strani pa žalostno spoznanje, da so tega dejstva krivi v največji meri prav oni, ki so sami neizmerne sreče sv. vere sicer že deležni, pa v svoji čudni sebičnosti domala nič ne store, da bi k tej sreči privedli tudi svoje poganske brate in sestre.

Sodelovanje pri misijonskem delu sv. Cerkve je dolžnost vsakega katoličana. Dolžnost hvaležnosti do Boga, ki nas je že ob rojstvu sprejel za svoje otroke, dolžnost ljubezni do bližnjega, ki more le z našim sodelovanjem priti do te iste sreče, dolžnost poslušnosti sv. Cerkvi, ki nas neprestano opominja k sodelovanju, dolžnost do Jezusove oporoke: »Pojdite po vsem svetu in učite vse narode in krščujte jih...«, katero moramo pomagati izvrševati.

Ta velika in važna dolžnost veže tudi vse Vas, žene in dekleta — Vigrednice. Ali se je zavedate? Ali jo izpolnjujete? Misijonska nedelja naj bo dan, ko boste to pred Bogom premislile in sklenile, v bodoče postati popolne katoličanke tudi v tem oziru.

Saj pa je Vigrednicam misijonska ideja tako blizu kot malo katera.

Žene in dekleta ste. Vaši naravi je dana velika prednost — materinstvo, bodisi telesno bodisi duhovno. Iz materinstva Vam klije prekrasen cvet ljubezni, kakršne ni nikjer drugje, ne v očetovstvu, ne v bratstvu in sestrinstvu, ne v prijateljstvu — materinske ljubezni. In če je sploh kje kaka ljubezen, ki je nesebična, čuteča, usmiljena in požrtvovalna, potem je to ta Vaša ljubezen. Prav po njej ste žene in dekleta še posebno poklicane k največjemu delu ljubezni — misijonskemu delu. Dekle in žena, ti kaj hitro razumeš duhovno bedo poganskih ljudstev ne samo z umom, ampak tudi s srcem. V istem hipu, ko vidiš, že občutiš in kmalu tudi kaj storiš; dočim moški sicer vidi, a dolgo traja, preden občuti, in še dalje, da kaj stori.

Sestre ste zapostavljenemu poganskemu ženstvu. Mnogokrat se poudarja, da je krščanstvo rešilo ženo iz strašne sužnosti, v katero jo je pahnilo izprieno poganstvo, in tega se tudi Vigrednice zavedate. Vse preveč pa se pozablja, da je velika večina ženstva še prav v istem stanju zapostavljenosti in sužnosti, kakor je bilo vse ženstvo pred 1900 leti, ali pa v še hujšem. Sama civilizacija tega ne more odpraviti, saj je n. pr. Japonska ena najbolj civiliziranih držav na svetu, pa kljub temu še vedno ne oprosti svojega ženstva verig suženjstva. Šele ko bodo vsi narodi prežeti z Jezusovo blagovestjo, bo tudi poganski ženi zasijala zarja boljšega, človeka vrednega življenja. Če torej Vigrednice sodelujete pri misijonskem delu, rešujete s tem svoje poganske sestre in jim gradite lepšo bodočnost.

Sestre ste svojim rojakinjam misijonarkam, ki so se iz ljubezni do Boga in do duš odtrgale iz Vaše ljubeznive sestrinske skupnosti in so šle med oddaljene poganske narode, kjer živijo v velikem trpljenju in pomanjkanju ter so potrebne Vaše vsestranske pomoči. Od domovine jim je preostala le še misel nanjo in ljubezen do nje; če še kaj več in koliko več, to je odvisno v veliki meri tudi od Vas, njih rojakinj, slovenskih deklet in žena — Vigrednic.

Katoliški akciji živite in mnoge v delu zanjo posvečate vse svoje moči. A v programu KA je vključeno tudi misijonstvo. Laiki so na vseh poljih hierarhičnega apostolata poklicani k sodelovanju. Eno najvažnejših polj pa je ravno misijonsko polje, skrb in delo za rast sv. Cerkve navzven. Vsaka edinica tudi dekliške KA bi morala imeti poleg vseh drugih perečih problemov sv. Cerkve pri svojem delu vedno pred očmi tudi skrb, kako vzbuditi v svojem okolju zanimanje za zunanjo rast katolicizma in kako okolje pripraviti k sodelovanju pri tej veliki stvari. Ko bo KA tudi to nalogo vršila, šele tedaj bo njeno delovanje v vseh smereh popolno, neokrnjeno.

V Mariji gledate svoj vzor in njo skušate v vsem posnemati. A kdaj se je Marija najvišje povzpela in kje je njena veličina najbolj zablestela?

Pač v Nazaretu, ko je pristala na to, da postane svetilka, v kateri bo svetu Luč zasijala, in v Betlehemu, ko je to Luč v resnici svetu prižgala. A tema poganstva še ni povsod razpršena, milijonov Luč še ni obsijala. Ali ne bodo dekleta in žene tudi v tem posnemale svojo Vzornico, da bodo pomagale posvetiti in temo in prinesti vanjo Luč, Boga?

Jezus je Vaša največja ljubezen. Ljubezen pa se žrtvuje. In ljubezen do Jezusa se žrtvuje za Jezusa, kjer je ljubezni najbolj potreben — na križu, umirajoč: »Žejen sem . . .« (Jan 19, 28). Ali se je Jezusu res zahotelo pijače, ki bi mu pogasila telesno žejo? Ne, ni bil toliko željan vode, saj je hotel pretrpeti vse muke za odrešenje; vse bolj ga je žejalo po dušah, po tistih milijonih in milijardah duš, ki bodo umirale in se pogubljale, ne da bi bile preje deležne sadov njegovega velikega trpljenja. In če Vas, dekleta in žene, ni bilo tedaj pod križem z Marijo in jeruzalemskimi ženami, stopite zdaj pod križ in obljubite umirajočemu, da mu boste odslej rade pomagale gasiti njegovo silno žejo po dušah . . .

Katera Vigrednica bi po vsem tem ne bila pripravljena, v misijon-skem oziru storiti vse, kar Bog hoče od nje? Možnosti udejstvovanja in žrtvovanja je mnogo. Veliki vzori misijonskih žrtvenic naj Vas vodijo pri izbiri. Ta bo šla po stopinjah Pavline Jaricot, ustanoviteljice Družbe za širjenje vere, in se bo skušala praktično v navadnem vsakdanjem življenju misijonsko udejstvovati: vzbujala in širila bo misijonsko misel v družini, med otroki, med prijateljicami, v društvenem življenju, z besedo, tiskom in pri prireditvi; tu in tam bo za misijone kaj sešila, morda tudi nekaj od svojih prihrankov žrtvovala ali celo darovala od ust pritrgan vdovin dar; a predvsem bo molila in svoje vsakdanje trpljenje Bogu za duše darovala. Druga bo stopila za nebeško zaščitnico vseh misijonov, sv. Terezijo Deteta Jezusa, to malo, a tako ljubljeno cvetko: z vstopom v samostan bo postala izgorevajoč dar Bogu za duše. Tretji pa bo Bog dal začutiti tisti klic, katerega je začutilo pač že mnogo slovenskih deklet, a se jih je nanj le malo odzvalo; sledila bo tem slednjim in tako pomnožila število neumornih žensk na misijonskem polju ter vse življenje žela bogato žetev duš — pod toplimi žarki božjega Sonca. *Vse, prav vse pa boste sledile Njej, ki Vam bodi vablji v vzor ne samo v čistem devištvu ali v neomadeževanem materinstvu, ampak tudi v misijonstvu.*

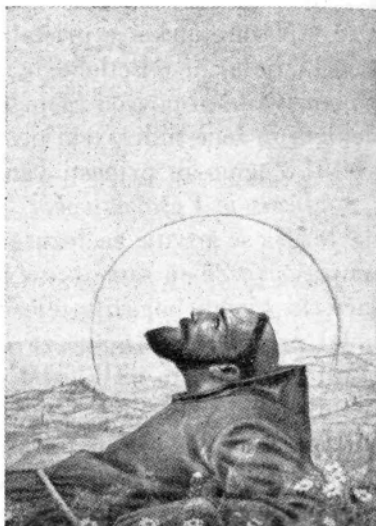
Francka Zupančič:

Assisi v frančiškanski gloriji

»Bodi od Boga blagoslovljeno, sveto mesto, kajti po tebi bo rešenih mnogo duš, v tebi bo živelo mnogo božjih služabnikov in mnogo jih bo izvoljenih v Kraljestvo večnega življenja.« Z iztegnjeno, suho roko v pozdrav rodnemu mestu, je takole šepetal Ubožec Gospodov, ko je čutil bližnjo smrt. In Assisi je ostal že sedem toletij kleče ob vznožju Subiaza, zbran in še vedno kakor odet v mistično tančico.

Rdeče, skrite, raztresene hišice nimajo nič podobnega z onimi divnimi gorskimi letovišči, nič prelestnega in slikovitega, ampak so nekako rjavkaste, kakor peroti grlic, nerazpete in v počivajočem snu. Starodavne hišice iz drugega stoletja so drugače sivolične, da umirijo pogled. Misli pa hite nazaj v preteklost...

Pokora, ki je mučila sveto, suho truplo Reveža, je minila: spokorna, tesna srajca, raševinasta, pepelnata halja do koščenih gležnjev in opanke. Vtis serafa je ostal neoskrunjen že sedemsto let. In vsa bivališča okolice, drevje, ljudje in živali so vdihavali vase z življenjem oni mir, ona krotkost in isti goreči ogenj božjega usmiljenja, ki so izhajali iz Frančiška.

Zvonovi, žvenkljajoči in zamolkli, ne odmevajo doneče v jasno nebo, oznanjajoč odpuščanje in spravo. Ves Assisi je zatišje miru češčenja in neme molitve. Romarji obiskujejo mirno, skoro nemo svetišče, kjer spava Frančišek v kameniti rakvi. Samo škranjčki, »sladki, krilati bratci« motijo njegov sen s popevkami radosti in spevi objokovanja.

Vse ceste so polne tišine, nekatere docela osamljene, samotne. Toda to ni morda smrtna tišina: vabi k premišljevanju in k bližini božji.

In če bi nam prišel pod samotnim obokom vie degli Aromatari pri vodnjaku »Fonte Olivera« nasproti siromak, bi ne bilo čudno, ako bi mu brez vsakega premisleka podarili obleko in denar, bratu prosjaku.

V Assisiju živiš popolnoma v frančiškanski legendi.

Prebivalcem je kakor po tajnem ukazu pretežno življenje v sredini mesta. Bolj značilne ulice, one, ki vodijo v svetišča, so pogreznjene v najtišji mir jutra in mraka. Skoro bi se nam zdelo neobljudeno mesto, če bi ne cvetela na vsakem zidu pelargonija. Skoro vse hiše imajo vzdane v pročelju obročje, ki drže lončene vaze, plamenče v solncu in v senci. Sivi in beli golobi priletevajo na poboje oken, se odpočijejo, obletavajo resne, srednjeveške palače z obokanimi vrati in okni, z okraski iz vzlitga železa. Toda tudi tu je mistični srednji vek, ne oni mračni sienskih stolpov. Prah sv. Frančiška je kakor tančica blagoslova zastrl vse v nekako sladkost ljudem.

Če se poslovimo od ljubkega, pepelnatega kolobarja ulic in obokov Assisija, vdihamo vase iste barve, ki preplavljajo vso umbrijsko dolino. Zeleno, modro, sivo so tri temeljne barve Assijske doline, mehko razpršene v zrak ter obdane od daljnih gora, zastrtih v svetlo meglo.

Ceste, ki brazdijo ravnino, so kakor pasovi frančiškanov, bela in zavora konop, ki se razvzolja z mehko silo ljubezni do neskončnosti.

Visoki in nežno drobni jeseni, značilnost poljan Umbrije, so tuintam kakor zelene lise čopiča, in nekateri zibajoči se v mehkem vetriču, so kakor angelske prikazni, ukoreninjene v zemlji Asiški, da skromno pojo hozano Svetemu svetih.

Kdor zre iz osrčja svetega mesteca obsežen horizont, valujoč gorski krog, ki nima nič težkega in nič ostrega, si napolni dušo s skromnimi barvami pokrajine. Akvarelne, mehke barve raztopljene v svitu mirnega poldneva. Najčistejša modrina neba, rajske neskončne jasnine, je kakor višnjevega plašč Device; blede, mehko, sladko zelenje; tudi oljčni vrhovi so kakor srebrne kadilnice. Assiščani pripovedujejo o svetovnem čudu njih temno grmadnih cipres, sličnim kostanjevosivi senci: raševinasta halja sv. Frančiška, zakrpana, oguljena, trda, je bila iste barve.

Toda oddaljena, osamljena v vznožju obzorja je lepa kupola Sv. Marije Angelske, ki se dviga v ravnini kakor velikanski, prevrnjen rožni popek. Čudežen rožni grm Porcijunkule je grmada najslajših, rdečih čaš brez trnja.

In ves rožni svit jutranje zarje in solnčnega zahoda, ves svit »brata Solнца«, se spaja v žarnem blišču, kakor da bi sipali angelci, ki so pluli nad kapelo »Transito« v gloriozni uri odhoda, iskreče bisere krog bazilike, kjer je z Davidovim psalmom na ustih izdihnil Frančišek, na goli zemlji.

In vsa poljana gori belih grmad. Od daleč se že vidi ta bleščeča slepeča luč. Morda je Ubožec s Klaro pri pojedini in Assiščani mislijo, kakor takrat, da vsled nebeške pojedine neugašen požar užiga hiše in drevje krog čudežnega svetišča, ki vsebuje sveto čudežno življenje.

Dr. Ušeničnik o „krščanskem socializmu“

Mnogo naših bralk je iz delavskega stanu. Zato se morajo nujno zanimati za delavsko vprašanje in za delavske organizacije. Nasprotniki krščanstva so v tem pogledu zelo pridni in skušajo vsako delavko in nameščenko takoj dobiti v svoje roke. V tem pogledu smo marsikaj zamudili in bo potrebno, da odslej naprej drugače postopamo.

Eno izmed vprašanj, ki bega naše delavce in delavke, je vprašanje o krščanskem socializmu. O tem smo v »Vigredi« že pisali. To vprašanje je zlasti za naše slovenske razmere zelo važno. So namreč ljudje na deželi, pa tudi v mestih, ki so zbegani in ne vedo kakšno stališče naj zavzamejo do tega vprašanja. Naši ljudje so si pač na jasnem, da mi s socialisti ne moremo iti in da pomeni socializem za nas zmoten nauk. Naši ljudje tudi vedo, da je edino krščanstvo tisti nauk, ki more odrešiti človeštvo tudi v socialnem pogledu. Mnogi si pa niso na čistem, kaj je s krščanskim socializmom. Za to poslušajmo, kaj nam o tem pravi naš največji slovenski učenjak in bogoslovni profesor dr. Aleš Ušeničnik. V svoji knjigi »Katoliška načela« je o krščanskem socializmu napisal sledeče:

Nekateri mislijo, da bi mogel pomagati v boju zoper komunizem nekaj »krščanskega socializma«.

To je zmota in prevara.

Beseda »krščanski socializem« je nastala z besedo »socializem«.

Beseda »socializem« se je rabila izprva za vsak nauk in vsak poskus, ki hoče izboljšati socialne razmere.

Tako je izjavil 1848 anarhist Broudhon pred sodiščem: »Socializem je vsaka težnja po izboljšanju socialnih razmer«.

Zato je že sloveči francoski apologet Lacordaire govoril tudi o »krščanskem socializmu«, to je o socializmu, ki hoče z močjo krščanstva izboljšati socialne razmere.

Ta beseda se je ohranila potem še dolgo časa, ponekod do naših dni.⁹¹

Toda dejstvo je, da so se besede »socializem« polastili komunisti in ji dali bolj določeno vsebino: socializem je težnja, ki hoče izpremeniti socialne razmere v smislu komunizma, to je s popolno odpravo zasebne lastnine (produkcijskih sredstev) in s popolno »socializacijo« (lastnica vsega naj bi bila družba).

Ker se je beseda »socializem« bolj in bolj v tem pomenu rabila, je l. 1893 angleški konvertit, veliki socialni delavec, kardinal Manning izjavil, da znači govorjenje o »krščanskem socializmu« zmedenost v mišljenju ali vsaj govorjenje.

In res je izjavil z druge strani nemški socialist Bebel, »da se imata krščanstvo in socializem kakor ogenj in voda.«

L. 1901 je izrekel Leon XIII. v okrožnici »Graves de communi«, da so se izrazi »krščanski socializem« in »krščanski socialisti« po pravici opustili. »Po pravici« je dejal Leon XIII. pač zato, ker so si besedi »socializem« in »socialist« prisvoji že pravi socialisti in komunisti, a z nasprotniki, kakor je dejal sv. Hieronim, niti imen nikar ne imejmo skupnih!⁹³ Marx se je sicer sam rajši imenoval komunista — prim. »komunistični manifest« 1848 — vendar so njegovi vprav njega nazvali očeta modernega »znanstvenega socializma«. Tudi Lenin je bil komunist, a imenuje sam svoj socialni nazor opetovano socializem.

Zato je prav za prav socializem enako komunizem.

Res se je v novejši dobi od komunističnega socializma odcepil zmernejši socializem, ki hoče doseči isti smoter ne z revolucijo, temveč z evolucijo, s sodelovanjem z meščanskimi strankami na parlamentarnih tleh.

Nekateri predstavniki tega socializma tudi ne kažejo takšnega sovraštva do vsake religije kakor komunisti in govore o možnosti sodelovanja z vernimi sodruzi.

Toda, kakor je odkrito povedal ruski socialist Plehanov, je takšno govorjenje (zlasti tisto načelo socialistov »vera je zasebna stvar«) le bolj vaba za ljudi, ki še verujejo, da bi jih laglje pritegnili k socialistični stranki.⁹⁴

Poleg tega — in to je pglavitno — pa tudi socialistične stranke v praksi nikdar niso zatajile sovraštva do krščanstva, zlasti pa do katoliške Cerkve — izjema je angleška »delovna stranka«, ki pa ni v polnem smislu socialistična.

Pij XI. je dobro vedel za ta razdor v socializmu, saj govori izrečno o razcepu socializma v dve stranki, v komunistično in drugo »mylejšo stranko socializma«, ki »se s svojimi nazori časih zelo približuje temu, kar zastopniki krščanske reforme po pravici zahtevajo.«⁹⁵ Toda po pravici naglaša, da se tudi mylejši socializem v resnici »ni odmaknil od temelja, ki je socializmu svojski in krščanstvu sovražen.«⁹⁶

Socializem, kakršen je, »kot nauk, kot zgodovinsko dejstvo, kot akcija,« pravi Pij XI., se ne more spraviti v sklad z verskimi nauki katoliške Cerkve, njegova zamisel o družbi je krščanski resnici tuja.«⁹⁷

Krščanstvu je zadnji smoter vsega Boga, tudi v družbi človek zato živi, da bi laglje dosegel ta smoter, socializem ta smoter »ali zanikuje ali prezira.«

Življenski nazor socializma je v resnici materialističen — naj tudi nekateri socialisti govorijo o idealizmu —, zakaj vse v družbi motre le pod vidikom tvarne blaginje.

Po krščanskem nauku izvira socialna oblast od Boga, socializem z liberalizmom to zanikuje.

Sicer pa socializem tudi ni mogoč brez krutega nasilja.⁹⁸

Zato je Pij XI., ko je vse do dobrega premislil, *avtoritativno izrekel, da je »krščanski socializem« protislovje. »Nihče ne more biti dober katoličan in pravi socialist.«*⁹⁹ Če pa pravi krščanski socialist biti ne moreš, čemu bi se tako imenoval?

Govorjenje o krščanskem socializmu je dandanes zastarelo in ni več smiselno.

Če je pa morda to poskus, približati *socializem krščanstvu ali krščanstvo socializmu*, je ta poskus pogrešen in brezploden.

Socializem kot svetovno gibanje gre v komunizem in za svetovno revolucijo, krščanski socializem mu bo dejansko — ali nehote ali hote, to je končno vseeno — le prisega, kakor je bil katoliški liberalizem prisega liberalizmu!

Mara Stepanova:

JESENSKE

I.

Pod oknom kostanj dozoreva.
V tišino dni jesenskih klone
za vejo veja,
v rumenilo zlato tone
jagnjedov vitkih meja.

Nad njo sinjina je razpeta v nedogled,
v njej onstranskega smehljava sled.
Do nje mi želja hoče,
nemirna, večno nevtolažna
želi v svobodnih potov let.

Pod oknom kostanj dozoreva,
za plodom plod se v sij odeva
in pada, pada ...
Na kamenita pota tonejo rjave kaplje
in njih odmev v tišino raste.
V vsemirje se za jekom jek gubi,
nikdar, nikjer jim konca ni ...

II.

Glej, tvoj korak zdrsel nenadoma je pod kostanjem ...
Na kameniti poti zazvenelo je pod njim;
odslej v vsemirje misel moja se izgublja z njim.

Jaz tu sem, in samotna vsa predajem žitju se samotne poti.
Ti daleč zunaj v svetu, vem: lepota tujih žen te moti.
Morda pozabljaš, ne spominjaš več se tihih ur,
ko tvoje so stopinje govorile.
A glej: nikdar se jek korakov tvojih ne more izgubiti,
nikdar se misel moja ne more v nič preliti.
Ti greš naprej in jaz s teboj,
v vsemirje stopava za milijoni drugih.
Kar se spočelo je, ne more ugasniti,
nikdar spominov čas ne more v nič razbiti.
Tesno ob meni si in jaz ob tebi;
zaman poskuša se iztrgati tvoj duh:
jeklen objem vstvaritve naju družī.

Glej, tvoj korak zdrsel nenadoma je pod kostanjem,
na kameniti poti zazvenelo je pod njim ...
V vsemirje se za jekom jek gubi,
nikdar, nikjer jim konca ni ...

Anka Salmič:

MOJ OČKA

Nikdar ni svojih žuljev štel,
ne v težkem delu dni noči.
Za sedem nas je otrok živel in se iztrpel.

Kot kralj, je bil nekdanj v krogu svoje dece
in znal veleti je kot strog propovednik
z lece.

Zdaj že se hrbet mu krivi,
in sneg pobelil mu je trudno glavo od
skrbi.

Pa boš se očka vsaj spočil na stare dni?
Oh tudi ne!

Zdaj zrasli smo in vsi smo šli,
in si kar sam ostal na stare dni.
Ko k mizi sedeš, da bi molil pred jedjo,
takrat Ti vselej solzne so oči,
ko Ti pogled na prazne sedeže strmi.
Od sedmih Ti le eden je ostal.

Sladkosti in bridkosti kmečkega dela

»Kadar se spomnim domače vasi, mi je srce sladko otožno. Kadar se spomnim domačega krova, sadnega drevja ob njem, na oknih nageljnov, roženkravta in rožmarina, mi je duša sladko otožna. Kadar se spomnim v tem domu Vašega dragega obraza, pridnih rok in neumornega dela, sta mi srce in duša vsa prevzeta teh lepih spominov.«

»Kmečko delo v gospodinjstvu, v hiši, v hlevu, na njivah in polju je prinašalo veliko veselih, a tudi veliko bridkih ur. To delo je bilo dolžnost, posvečeno in blagoslovljeno s potnimi kapljami. Gibalo se je v starih preizkušenih običajih, s trudom in naporom, da se ohrani dom in posest. Najlepše lastnosti za to ceno so morale biti varčnost, pridnost, zmernost, treznost in čistost, ki so bile vedno dika slovenske družine.

Kmečko delo je najbolj naravno, ker je zvezano z zemljo, iz katere je bil človek ustvarjen po božji podobi. In edino zemlja, pravilno in redno obdelana, rodi dovolj sadov za vse ljudi. Uspeh tega dela je pa odvisen od božjega blagoslova. Zato smo sleherni dan od spomladi do jeseni molili za dobro letino.«

»To je resnica, katero je v lepe besede odel sv. Pavel: »Zatorej ni nič, kateri sadi in nič, kateri zaliva, ampak kateri daje rast — Bog,« in velja ne samo za kmečko, ampak za vsako delo.«

»Kakor nam je bilo delo dolžnost, ki je spremljala vse naše bitje in življenje, tako nam je pa bil nedeljski počitek svet in prekršek tega počitka grdobija pred božjimi in človeškimi očmi.«

»Vsak letni čas je prinesel s seboj posebno delo, razveseljivo ali truda-polno. Pozimi so v moji rani mladosti še brneli kolovrati. Zunaj so padali sneženi kosmiči izpod s sivimi oblaki prepreženega neba, tulila je burja okrog voglov, v toplih sobah ste pa predli ob kolovratu. Prišle so na pome-nek botre, očem je čevljaril, pripletenčal je najzgovornejši sosed Blažišar, premožen kmet brez otrok, v kotu je luščil koruzo ded. In pletle so se po-vesti in pravljice, ena zagonetnejša od druge. O kralju Matjažu so pravili, ki spi pod Nanosom s svojo zvesto vojsko. Izpod stropa njegove podzemске dvorane visi dolg meč, od njega kaplja rdeča kri v velikansko skledo na tleh. Kadar se napolni skleda, se prebudi kralj Matjaž in plane s svojo voj-sko izpod gore in zmane vse sovražnike slovenskega rodu v sončni prah. O Petru Klepcu so pripovedovali, ki mu je vol pričaral z leskovo šibo silno moč tako, da je Peter — pastirček igraje ruval grmovje in drevesa in hoje v gozdu. Prišli so hudi časi; Turki so pridrli nad naše kraje, z njimi veli-kanski hrust, ki je dan na dan izzival krščansko vojsko, naj postavi junaka, ki se bo z njim boril. Ni ga bilo, ki bi se mu postavil v bran. Peter Klepec začuje o silnem hrustu, izroči svojo čredo prijatelju in se napoti h krščan-skemu poveljniku, ki se mu bridko nasmehne. Vendar mu ukaže prinesiti

jedi in pijače. Peter popije kupico vina in pojé hlebček kruha. Strežaji se posmehujejo Petru, češ, orjak ga bo prijel za roko in treščil ob skalo, da se bo razčesnil. Toda Peter se jim nasmehne in veli prinesiti sedem konjskih podkev in zdrobi vse z eno roko. Čudili so se toliki moči in se spoštljivo klanjali. Klepec se je spravil spat, da se odpočije za težak boj. Turški orjak je pa pojedel celo volovsko četrt in pet hlebov belega kruha. Drugo jutro privede krščanski poveljnik Klepca pred turško taborišče, kjer naj bi se vršil dvoboj. Tam je že čakal orjak na čelu svoje vojske. Ko je zagledal neznatnega Klepca, je hotel počiti smeha. Klepec pozdravi orjaka: »Dobro jutro, stric!« Orjak odvrne: »Zdravo, revče!« in seže Klepcu v roko, ki mu jo ta tako stisne, da mu brizgne kri izza nohtov. Hrust zatuli in se zakadi v Klepca. Ta pa hrusta s pestmi sune s tako silo v prsa, da se zaleti v bližnjo skalo, si razbije črepinjo in izdihne. Ko vidi to turški poveljnik, ukaže svoji vojski, naj napade Klepca in pomandra njega in vse kristjane. Toda Klepec si ne pomišlja dolgo. Zgrabi in izdere prvo hojo in kleplje po Turkih, da prestrašeni pokažejo pete in jo uberejo nazaj v Bosno.

Kaj so še vse pripovedovali resničnega in izmišljenega v takih popoldnevih in večerih o zakletih kraljičinah, o črnem nočnem lovcu, o vedomcih, veščah, o mori, ki ljudi ponoči tlači, o volkodlaku, ki sesa kri, o sojenicah in rojenicah! Star berač z dolgo sivo brado je ob taki priliki pripovedoval to-le pravljico:

— Nekdaj je živel berač. Blizu nekega sela ga doseže noč. Potrka na prva vrata in poprosi prenočišča. Žena pa, ki jo je prosil, mu reče: »Ljubi moj človek, ne morem Vam dati prenočišča, nocoj imamo porod, pa bi ne imeli nobenega miru pri nas, trudni pa ste in bi radi počitka.« »»Naj bo, mamka, samo prosim Vas; dovolite, da smem ostati pod streho, se bom že odpočil.« — Žena mu dovoli in berač ostane v hiši. Vsa družina in gospodar, njen mož, so odšli v gozd po drva, samo ena dekla je ostala doma. Ko je žena porodila, gre dekla brž netit peč in pripravljat vodo za dete. Tedaj so prišle rojenice sodit otroka. Žena je ležala kakor mrtva, dekla je bila zunaj, berač pa, ki je prišel prosit prenočišča, ni mogel spati. Tako je čul njihov sod. Ena je rekla: »Za tri leta naj se utopi v studencu, ki je na dvorišču.« Druga pristavi: »Ne, velik naj doraste, postane vojak in od puške naj umrje.« Tretja pa reče: »Ne, temveč ko dopolni trinajst let, trinajst dni, trinajst ur in trinajst minut, tedaj naj ga strela z vedrega neba raznese na sončni prah.« Ta sod je obveljal in rojenice so odšle. Drugi dan veli berač gospodarju: »Mogel bi Vam povedati nekaj novega.« Gospodar ga vpraša, kaj bi bilo takega, ali berač mu noče povedati ničesar. Obljubi mu pa, ko ga jako prosi, da pride zopet za sedem let in mu tedaj vse pove.

Za sedem let je res prišel tisti berač in ko je videl, da je otrok pameten, je rekel gospodarju, naj ga da v šolo. Oče ga pošlje v šolo in deček se je v enem dnevu več naučil, kakor drugi v enem letu. Berač pa tudi sedaj ni hotel ničesar povedati, temveč je rekel, da dojde za dve leti zopet in tedaj bo povedal vse. In to se je tudi zgodilo. Za dve leti je došel starec in povedal, kakšen sod so bile izrekle rojenice, ko se je dete narodilo: da ga bo

udarila strela z vedrega neba ob trinajstem letu, trinajstem dnevu, trinajsti uri in trinajsti minuti. Oče malo premisli in začne takoj voziti kamenje in železo. To vse je pripravil, da bi sezidal hišo, v katero bi zaprl sina in tako preprečil, da ga ne bi mogla strela raztepti na sončni prah. Devet sežnjev široko in devet sežnjev visoko je dal zidati hišo in vso zvezati. Ko jo je dogotovil in so že tekla leta, dnevi in ure, ko bi moral biti ubit, reče oče sinu, naj gre v tisto hišo. Sin pa se obotavlja, rekoč: čemu naj bi šel v tako temnico. Medtem je prišla določena ura, bližala se je trinajsta minuta. Tedaj je rekel oče: »Vidiš, ti moraš danes umreti ob trinajsti uri, trinajsti minuti. Dal sem pa to hišo zato narediti, da te rešim. Le hitro, čas je že, strela ne bo šla skozi železna vrata, niti ne bo prebila debelih zidov.« »Glejte, oče,« je odgovoril sin, »kazen božja me more zadeti povsod.« To rekši, vzame knjigo in gre na polje molit k Bogu. Ko pa napoči trinajsta minuta, se zabli-sne na vedrem nebu, strela udari v hišo in jo raznese na sončni prah. A sin na polju je ostal zdrav in vesel. —

Taki zimski dnevi so hitro minevali.

Druge prijetne dni sem doživljal ob kolinah, ko ste zaklali po dva pra-šiča, delali klobase, solili mesnino in jo sušili v dimniku. Za mladega opa-zovalca je bilo to prijetno, ne pa za Vas, ki ste morali v mrazu na potoku prati čreva za klobase.

Zabavni so bili likofi, ko se je točilo prodano vino iz kleti in so se polnili kupčevi sodi na parizarskem vozu. Ko je bilo vino izmerjeno in na-točeno, je bilo že pripravljeno obilno kosilo, — juha, meso, prikuhe, bel kruh, štruklji ali pa krofi, — sladko in prijetno za mladež in moški svet, obilno delo in kuhinjska spretnost Vaših rok!

Likofovi pojedini je sledilo kupčevo obdarovanje otrok in pridne go-spodinje.

Ko je prišla v deželo zelena pomlad in natrosila po livadah in travni-kih polno bujnega cvetja, po logih in gozdih zelenja in ptičjega petja, se je pričelo težko kmečko delo: kopanje trtam, ki so bile že februarja in marca obrezane in privezane h kolom in rahljam v vinogradih, brajdah in plantah ob dolgih njivah, trebljenje travnikov in senožeti, vožnja gnoja, oranje, sa-ditev krompirja in setev koruze, ječmena in pšenice. S pridom ste k temu delu prispevali z obilnejšo kuho in opravljanjem živine, polaganjem krme in napajanjem, ker je bila ostala družina na polju.

Prišla je košnja, najtežje kmečko delo. Ob treh, najkasneje pol štirih zjutraj ste vstajali, pripravljali prvi in drugi zajutrek, pomolzli krave, po-spravili spalnice, nato pa kuhali kosilo in ga odnesli četrt ali pol ure daleč v senožet. Pri tem pa niste pozabili na kuho prešičje krme in na otroke, ko so starejši morali varovati mlajše. Najtežja košnja je bila v nad eno uro oddaljeni senožeti za vasjo Bela, zadnjim odcepkom žleba ozke grape, ki veže mojo rojstno vas Sanabor z gozdnim posestvom nekdanjega vipavskega grofa Lanthierija Farmancami. Težak jerbas jedil ste vlačili vsak dan na glavi tja gor, tam obračali, sušili in pomagali nakladati seno v največji po-letni vipavski vročini.

Prišla je jesen, čas dozorevanja in spravljanja sadov in poljskih pridelkov, najprijetnejši čas, če je letina dobra in bogata. Pšenice in ječmena se je sejalo malo, le za dom. Spravljena sta bila že v zgodnjem poletju, strnišče na onih njivah preorano in sejana repa, — ajde Vipavec ne pozna. Glavni pridelek je bila koruza — turščica. Spravljali ste jo po trgatvi v prvi polovici oktobra. Drugi blagonosen pridelek je bilo grozdje. Ob trgatvi je bilo vse veselo in židane volje. Dokler ste redili ovce, je vsako leto za to prijetno delo obiranja, vinske jagode morala žrtvovati starica, katere je bilo manj škoda, svoje življenje. Vriskanje in živahno čebljanje mladega moškega in ženskega sveta se je razlegalo iz vinogradov, vmes so se čuli klici voznikov, ki so poganjali voli z vozovi brent. Vmes se je pa čulo petje:

»En hribček bom kupil — bom trte sadil,
prijat'lje povabil — še sam ga bom pil.
Sladko vince piti, to me veseli
dobre volje biti svoje žive dni,
svoje žive dni, brez vseh skrbi,
to me srčno veseli!«

Tudi to-le pesem o prepiru med vinom in vodo se je čulo:

»Vino in voda sta žlahtni dve reči,
biti brez nobene nam mogoče ni.
Vino se noče pokloniti,
voda vinu pokorna biti,
vedno je prepir med njima:
»Kaj boš ti vino, ki nisi od vekomaj?
Noe te je vsadil, saj te ni bilo poprej!
Če le jaz voda hočem, te iz korenine stočim,
pa si ti naenkrat preč!«
»»Vino se na prodaj vozim križem svet,
mene vsak rad pije in me hoče imet'.
Hlapcem kakor gospodarjem,
kmetom, kraljem in cesarjem
me na mizo nosijo.««

Tudi pri slačenju turščice ali ličkanju ob jesenskih večerih je vladalo veselo razpoloženje: petje, šale in dovtipi, zastavljanje in reševanje ugank. Poredneži so pa znali tudi pripovedovati o strahovih, o mrtvaških glavah in vragovi moči, kateri je kos samo sv. križ in sv. maša.«

»Mnogo takih pravljic je živelo med ljudmi. Ena izmed njih se je glasila tako-le:

— Sveti večer se vedno praznuje zelo pobožno. Ko odzvoni avemarijo, preneha vsako delo. V vsaki, tudi najrevnejši bajtici brli na belo pognjeni mizi lučica, krog mize pa so zbrani domači in čakajo med molitvijo in pobožnimi pogovori polnoči. Kdor se tega ne drži, se hudo pregreši. Neki čevljar je pa hotel po vsej sili izgotoviti začeto delo in se ni zmenil ne za Sveti večer, ne za polnočnico. Že se je slišalo, kako so šli ljudje mimo hiše

k polnočnici, on je še zmeraj vlekel dreto. Ura odbije poldvanajsto, čevljar pa dela še naprej. Tedaj se ozre na okno in gorje mu! Na njem zagleda veliko človeško glavo, ki buli z debelimi očmi nanj in ga trikrat nagovori: »Čevljar, poznaš li ta gobec?« Čevljar se prestraši, ali predrznost ga ni minila, vzame čevljin in udari po glavi, rekoč: »Gobec, poznaš li ta-le trobec?« Pa kaj se zgodi? Visoki goreči jezdec začne dirjati krog hiše, da se zemlja trese in okna šklepetajo. Čevljar, ves plah, ne ve, kaj bi začel. Moli, prosi Boga in obljubuje, da se bo poboljšal, če ga reši pogube. Pa zastonj! Še-le ko je maša v cerkvi minila, so se zgubili jezdec. Strah pa hudobnega čevljarja ni zapustil. Kmalu ga je pokopal.«

»Tako je kmečko delo prepleteno z radostmi, a tudi z bridkimi. Teh si naštel prav malo, ker jih nisi toliko okusil. Kolikrat zajame kmeta v gozdu ali na polju huda ura, plohe, deževje in mraz. Kolikokrat se prehladi in si nakoplje smrtno bolezen.«

»To je res. Saj ste si tudi Vi nakopali pri gospodinjstvu, ko ste v kuhinji stali na vlažnih, cementnih tleh, trganje v nogah. Saj Vas je pri molži krava prevrnila in prebila na desni nogi žilo, da bi bili skoro izkrvaveli in Vas je zdravnik komaj rešil smrti. Nato ste pa celih 15 let trpeli na bolečinah v nogi, iz katere Vam je večkrat teklo, a ste vkljub temu opravljali vse težke gospodinske posle in hodili s tako vnemo do zadnjega k božji službi k fari na Col ali pa v Vipavo uro hoda. Vse svoje moči ste izčrpali z materinstvom, z vzgojo otrok, v napornem delu in trpljenju. Nikoli Vas nisem slišal mrmrati.«

»V potrpljenju sem se vadila pri Gospodu. On me je tolažil in krepečal ob dnevih duševnih in telesnih bridkosti.«

(Dalje prih.)

Borštnar J.:

ROMAR

Mirnó je sople temna, hladna noč,
nebo živó cvetelo je v zvezdah,
a jaz še vedno bil sem na nogah —
na beli cesti sam in proč od koč...

Na beli cesti sam in jokajoč!
Obup in žalost sta prežala ob cestah
in mrzlo bril je sever po gorah,
a jaz preklinjal sem obupajoč...

In glejte, prav tedaj sem srečal ga,
ko s težkim križem šel je na goró,
saj veste, Jezusa popotnika.

Na moje prsi nagnil je glavó,
da trnje me je zbodlo do srca —
in tesno skupaj šla sva na goró...

Ali spoznaš tu-le svojega otroka?

Sangvinik.

Kolerik.

Melanholik.

Flegmatik.

O seveda, telesno prav dobro, morebiti tudi po njegovih zmožnostih! Kaj pa glede njegovih posebnih navad, njegovega stremljenja in čustvovanja? To je pa čisto nekaj drugega, kaj ne?

To že veš, da se tvoj otrok ne zanima za vse stvari enako. Imaš tudi morebiti več otrok, od katerih nista v tem oziru niti dva enaka. Pravimo: imajo pač različne temperamente. Pa si jih danes oglejva! Za boljše razumevanje prečitaj »Mati vzgojiteljica«, str. 24!

S a n g v i n i k a spoznaš po veliki živahnosti pri hoji, igri, govorjenju, živahnosti delovanja čutov in domišljije. Stremi stalno za novim in rad gleda naprej, kaj še pride. Domišljija prevladuje razum in napravi otroka raztresenega, begajočega in površnega. Z navdušenjem prične z učenjem, a ne zdrži dolgo. Spomin je dober, a nezanesljiv. Kot prijeten klepetać je navadno zelo priljubljen v družbi, rad izda skrivnosti, je večkrat predrzen in nevljuden. Hitro se poprijatelji z vsakim, a seveda to prijateljstvo ne drži dolgo. Njegov vesel smeh spravi vse v smeh, a se hitro izpremeni v jok, a že gleda skozi solze zopet smeh. Rad vzame vse na lahko stran in hitro spozna manj resne strani svojih vzgojiteljev. Rad pretirava dobro in slabo in nagiblje k laži. Kesa se hitro, rad prosi odpuščanja, toda njegove obljube nič ne drže.

Opazuj ga z zdravo, a ne vidno nezaupnostjo in ga nikoli ne spusti izpred oči! Navadi ga vztrajno na red, pri učenju zahtevaj temeljito poglobitev v stvar in vztrajaj na temeljitem ponavljanju!

K o l e r i k pa kaže neko krepkost v vsem. Hodi pokonci, obraz je izrazit, pogled ognjevit. Čuti se obračajo k mnogim stvarem. Razum, za katerim se mora domišljija umakniti, gre na globoko; v govorjenju je kratek. Ne kaže veliko izpremembe v čustvih, toda občutje zraste lahko do velike moči. Za svoje stremljenje je odločen in vztrajen. Pri igri pa hoče biti stalno

na vodilnem mestu; rad pomaga slabotnim in nasproti ubogim je radodaren. Odkrito prizna svoje delo, a ne pusti rad, da bi ga kdo grajal. Kazen sprejme navadno trmasto in brez solza. Nerač se ukloni vsakemu, nagiblje k trmi in nepokorščini. Zmožen pa je resnične in globoke ljubezni do vzgojitelja in na njegovo besedo in molčečnost lahko računaš.

Potrebuje skrbne vzgoje, ker se lahko izcimi v njem dobro kakor slabo v enaki meri. Pred vsem drugim je potrebno, da varuješ svojo avtoriteto. Pokaži se mu v premoči, da to lahko spozna, pa tudi v lepem zgledu. Priznaj njegove zmožnosti in dobre lastnosti, bodi pa previdna v graji in izkazuj mu pri vseh nalogah, ki mu jih daš, svoje zaupanje.

Melanholik prav nič ne spada v otroško dobo. Šele pozno in le malo se hoče javiti tebi, kakor tudi tovarišem. Preudaren in nezaupen je za vse. Premnogi vnanji vtisi gredo mimo njega, druge pa si vtisne globoko v dušo. Le rekokdaj nagiblje k veselosti, ljubi samoto in se naslaja v razmišljanju ter globoko misli. Ne more prav verjeti, da ga ima kdo rad, nima prijateljev, vendar je zmožen toplih in trajnih čustev, četudi ne izda rad ne veselja ne žalosti. V poklicu je zvest in ima lepe uspehe. Otožen je, boječ, občutljiv, vase zaprt, toda dano besedo drži, svoje naloge izvršuje točno in je v delu in pridnosti vztrajen.

Njegova vzgoja zahteva mnogo premišljenosti. Ljubezen, topla ljubezen mu je potrebna, zato mu jo daj in ne bodi skopa s pohvalo! Vpelji ga v krog njegovih sovrstnikov, kamor se sam ne bo silil. Dopovej mu že zgodaj, da sam ne more biti na svetu, zato naj se že zgodaj pod tvojim vodstvom socialno izživlja zlasti v dobrodelnosti.

Dočim smo videli pri sangviniku veselo navdušenje, pri koleriku plamteč ogenj, pri melanhniku globoko resnost, opazimo pri flegmatiku tak mir, ki je za današnji čas posebno dobrodošel. Ne bo ti delal posebnih težav. Hitro je zadovoljen in se zna dolgo časa sam zabavati z neznatno igračo. Potrpežljivo prenaša neprilike, ki jim je izpostavljen, dočim sangvinik joka, kolerik razgraja in melanholik bolešno gleda predse. Ničesar se ne boji, a ga tudi nobena stvar ne razveseli. Ves skromen in brez častihlepja je prav pripraven soigralec in miren tovariš. Počasen je v mišljenju in govorjenju in ljubi mehanično zaposlitev.

Zato nujno potrebuje močnih dražljajev od zunaj, lepih zgledov svoje okolice. S stalnim navajanjem na resnično življenje ga je možno pripeljati na pravo življenjsko pot. Stalna zaposlitev mu je koristna, vendar ga nasilno ne moreš peljati k visokim zahtevam višjih poklicev.

Toda: nikoli nima en otrok samo enega temperamenta, na srečo so pomešani med seboj in prav zato je tudi vzgoja otrok tako čudovito mnogostranska, da zahteva celega človeka.

Poravnajte naročnino!

Magdalenska gora nad Gosposveto

Bilo je l. 1929. Vračali smo se z orlovskih slovesnosti v Pragi. Prevozili smo štajersko-koroško mejo, pustili smo za seboj Breže in se vozili proti Št. Vidu ob Glini. V bližini Št. Vida je vzbudil našo pozornost dobro ohranjen grad na strmi pečini. To je visoka Ojstrovica, najboljšo ohranjen stari grad na Koroškem. Skozi mnogo vrat obrambnega zidovja vodi pot na grad. Poleg gradu je cerkev. V gradu je zbirka starega orožja. Mnogo izletnikov prihaja, zlasti tudi šolska mladina, da si ogledujejo grad in njegove zanimivosti.

Grad Ojstrovica stoji na severnem vznožju Magdalenske gore. Gori pravijo tudi Šentaléna ali Sv. Helena, kar je bolj pravilno, ker je cerkev na vrhu gore posvečena sv. Heleni, kraljici.

Na gori je nekdam stalo pogansko svetišče. Na vznožju gore na Gosposvetskem polju pa je stalo rimsko mesto Virunum. Ob preseljevanju narodov je bilo mesto pokončano.

Še lepši razgled nego proti severu se nudi romarju in izletniku proti jugu. Na južnem vznožju Sv. Helene ali Magdalenske gore leži vas Otmánje. Cerkev sv. Helene na gori spada v župnijo Otmánje. Od Otmánj na vrh gore je 5 km ali dobro uro hoda. Na južnem pobočju Sv. Helene je več vasi, tako Zg. in Sp. Gorje (nemško: Göriach) in Loče (nem.: Latschach).

Tudi na vrh gore sv. Helene prihaja na izlet mnogo šolske mladine iz Celovca in od drugod. Južno od Magdalenske gore se razprostira Celovška ravnina. Dobro vidne so župnije: Timenica, Št. Tomaž, Pokrče, Grabštanj, Št. Peter, Žrelec, Podkrnos. Celovška ravnina je naseljena s slovenskim prebivalstvom. Po vojni pa tod hitro napreduje germanizacija. Celovško ravnino zapira na jugu hribovje Osojnica. Župnija Podkrnos leži prav ob severnem vznožju tega hribovja. Na Osojnici se razprostirata župniji Medgorje in Radiše. Sama slovenska zemlja.

Na zapadu Celovške ravnine se dviguje Celovec. Nekoliko višje proti severu, jugozapadno od Sv. Helene, zapazimo mogočno dvostolpno cerkev v Gosposveti.

Gosposveta! Kateri Slovenec ali Slovenka ne pozna tvojega imena! Čert ure od Gosposvete ob asfaltirani cesti, ki vodi preko Gosposvetskega polja, stoji vojvodski prestol. Tu gori se je usedel novi vojvoda, potem ko ko je bil v 4 km oddaljenem Krnskem gradu na okroglem knežjem kamenu v slovenskem jeziku ustoličen za vojvodo. Najprej pa se je šel zahvalit v gosposvetsko cerkev, kjer je škof imel slovesno službo božjo in je mazilil novega vojvodo. Nato je sledila sijajna pojedina. Popoldne pa je novi vojvoda sedeč na vojvodskem prestolu prvič vršil svojo vladarsko oblast.

Lepa je gosposvetska cerkev, zadnja leta vsa prenovljena! Dolga je 50 m, a široka 18 m. Osem oltarjev ima. Največji zvon, ulit l. 1685 iz topov, ki so jih uplenili l. 1683 pred Dunajem, tehta 66 meterskih centov.

*Sv. Helena
ali Magdalenska gora
(1058 m)
nad Gosposveto.*

Drugi zvon tehta 21 stotov, tretji iz l. 1700. pa 11 stotov. Vseh zvonov je šest.

Prvotno cerkev je zgradil sv. Modest okrog l. 753. Škof Modest je v cerkvi pokopan. Sedanja cerkev je bila sezidana v 15. stoletju, ali pravilnejše: sedanja cerkev je bila sezidana v 11. stoletju, a v 15. stoletju je bila gotsko prezidana.

Z Otmanj do Gosposvete je 8 km daleč. Pičli dve uri hoda vzhodno od Sv. Helene stoji 904 m visoko na gori cerkev sv. Krištofa. Mnogo romarjev prihaja k Sv. Krištofu. Sv. Krištof spada v župnijo Št. Lipš ob Krki. Tu je bilo pred 20 leti v cerkvi vse slovensko, danes je vse nemško. Zadnji slovenski župnik je bil g. Vinko Razgoršek, zdaj župnik v Črni. Župnija Št. Lipš ima idilično lego v dolini Krke. Zemlja je rodovitna in dobro uspeva sadje. — Cerkev Sv. Krištofa je sezidana v romanskem, cerkev sv. Helene pa v gotskem slogu. Zvečer in ponoči je z obeh gora zelo mičen pogled na Celovec, ko se mesto blešči v jezeru luči.

Pogled na Rož zakriva hribovje Osojnica. A tam za Osojnico se dvigujejo Karavanke in še dalje Julijske ter Kamniške planine. Če se vozimo z železnico iz Celovca v smeri proti Sinčivasi, prav dobro vidimo obe cerkvi sv. Helene in sv. Krištofa. Cerkev sv. Helene stoji na gori 1058 m visoko.

Hribovje, na katerem stojita cerkvi sv. Helene in sv. Krištofa, je mejniki med nemškim in slovenskim ozemljem na Koroškem. Ljudstvo prihaja v procesijah na obe gori za kruh prosit.

Na neki cerkvi slov. Korotana stojita pod podobo sv. Krištofa verza:

Sv. Krištof vam pove:
klet in dušvat se ne sme!

Mi pa sklenimo ta spis s sledečimi verzi:

Sveti Krištof, sveta Lena,
orjaški mož, kraljevska žena,
to naša prošnja je iskrena:
naj rod slovenskega imena
s koroške zemlje ne izgine
kakor pena!

TRI ŽALOSTNE

I.

Ne pišem tebi, dragica,
jaz mesec dni —
ne toči grenkih mi solzá,
ljubezen mrtva v grobu spi.

»Mi pisal več nikdar ne boš,
na mojem oknu ni več rož,
le v srcu mojem še živiš,
mi na mladost spomin budiš!«

II.

So nageljni cveteli,
nekdaj tako lepó!
Zakaj sedaj otožni,
vršičke klanjajo?

So ptički žvrgoleli,
včasih tako sladkó!
Zakaj sedaj njih glasi
so žalostni tako?

So slanice ledene,
nageljni venejo.
So sapice strupene,
več ptički ne pojo.

III.

Takrat, ko si dejal,
da boš le moj ostal,
sem v vrtu zasadila,
vršiček rožmarina.

Skrbno sem ga gojila,
zvesto sem te ljubila!
Nekoč — čez noč
moj rožmarin je klonil glavo,
ti mene si zapustil — samo!

Pavla:

Rožmarin

Zadnji žarki so se sipali na del ceste. Sonce je zašlo in le malo ljudi je hodilo v tem času po cesti v malem trgu. Cvetje je duhtelo iz vrtov in poljan tam preko. Malo ljudi je bilo tako srečnih, da so v miru in brez skrbi lahko uživali prihajajoči večer.

Vlada je hodila tod, pa ni bila zamaknjena v lepoto večera. Kako dolgo že hodi? Zdelo se ji je, da stopa nekam v vsemirje. Iz težkih misli so jo vzdramili hitri koraki. Ni se ozrla. Nekaj težkega je ležalo v njenih očeh, na njenem obrazu, na vseh kretnjah.

»Dóber večer, Vlada!« je nekdo zaklical že skoro tik nje.

Ozrla se je in rekla z zadržano bolestjo:

»Feliks, ti si!«

Prijel je njeno roko. Rahlo mu jo je izvila in stopila k ograji, za katero je stal njen dom. Odprla je vrtna vratca.

»Vlada, samo nekoliko besed bi želel govoriti s teboj,« je prosil fant.

Dekle je odkimala. »Pridi potem!« In je odšla.

Feliks je odhajal dalje po cesti, zatopljen v misli, ki so bile polne težke slutnje ... Tako otožna je bila danes, opazil je to. Hotela je biti vesela, pa se ji ni posrečilo. Kaj ji je? Ni hotela, da bi ji bil delal nekoliko

časa družbo ... Ali ga ne ljubi več? Kaj, če je zvedela, da njegova mati želi, da bi postal duhovnik in ga sedaj noče zadrževati? — Sklenil je, da pojde zvečer na njen dom.

Ko je Vlada prišla domov, je stopila v kuhinjo. Tam je mati pripravljala večerjo.

»Pustite, mati, bom jaz naprej delala.«

»Prav, Vlada, bom pa šla k Majdetovim, da bom kaj pospravila in spravila otroke spat.«

Ko je mati odšla, se je Vlada vsa potopila v misli ... Da, Majdetovi otroci so ostali brez matere. Umrla jim je in ona je otrokom teta ... Tja pojde in bo mati trem angelčkom ... Brat jo je že prosil, naj bi mu prišla gospodinjit, pa mu zaenkrat še ni obljubila ... Toda, kaj bo rekel Feliks? Da, njegova mati želi, da bi postal duhovnik ... Kaj naj potem še okleva! — S krepko voljo se je odločila, da čimprej odide k Majdetovim in da nocoj razodene Feliksu svoj neomajan sklep. A potem? ... Ko se je zamislila v vse, jo je nenadoma nekaj silnega stisnilo v duši, da je sklonila glavo. Dve solzi sta ji kanili na roke. Zopet je morala zbrati vse moči, kajti zmagati in vztrajati je hotela na vsak način.

Povečerjala je in odšla v sobo. Na oknu, ki je bilo na pol zagrnjeno s svetlomodrim zastorom, je rastel sivozelen rožmarin. Lep je bil, saj ga je gojila Vlada sama. Prišlo ji je, da bi zlomila ta rožmarin; vendar, ko je iztegnila roko, ni mogla tega storiti. Rastlinica je bila tako lepa, tako sveža, tako žejna in željna življenja! Zlomiti jo, bi bil največji greh.

Sedla je in se zamislila sama vase ... Da, ljubila je Feliksa in ga še ljubi. Brezmejna žrtev bo zanjo odpovedati se mu. Toda, kaj naj stori drugega! Mati želi, da ji sin postane duhovnik, in ona noče, da bi ljudje s prstom kazali zanjo: Glejte jo, ta je tista, ki ga je preslepila, da ne bo pel nove maše! — In zopet je bila trdna sama v sebi. Toda, ko je začutila njegove korake zunaj pred hišo, je vsa vztrepetala:

»O Marija, moči mi daj, da bom zmagala!«

Ustavil se je pod oknom.

»Vlada!« je vzkliknil živo, »povej mi, kaj je s teboj!«

Dekle se je morala ozreti vanj. Zastrmel je v njene vlažne oči in je ni mogel razumeti.

»Ali boš prelomila besedo, ki si mi jo dala? Povej, govori, Vlada, draga Vlada ...«

Vlada namenoma ni takoj odgovarjala. Prišlo ji je, da ne bo mogla vztrajati, da bo podlegla; sila čustev v njej je bila presilna, morala je počakati nekoliko hipov, da se je v njej vsaj za silo umirilo. Potem mu je povedala vse.

»Vem, Feliks, da tvoja mati želi, da postaneš duhovnik. Sam veš, da boš izpolnil njeno največjo željo, če to storiš. Meni je grenko pomisliti na na to, da bi morala v meni vedno iznova gledati rušilko svoje sreče. Ne zahtevaj tega od mene, dragi Feliks. Prosim te, če le moreš, ustrezi želji svoje matere in se odpovej svetu ...«

Luna je prisijala izza oblakov in fantovo lice je bilo v njenem srebrnem soju blede in drhteče.

Ah, zakaj je to dekle tako neusmiljeno! Zakaj zabada v najtežjo rano! Lahko je reči: ustrezi želji svoje matere in odpovej se svetu... A storiti to, iti preko ljubezni do žene, iti preko sebe... Mar ne trpi dovolj baš radi te materine želje?!

»In kakor da je dekle vedelo za fantove misli, je nadaljevalo:

»Tudi jaz bom šla preko sebe: postala bom mati bratovim otrokom. Storiva tako, Feliks, da bo obema sladka zavest, da sva ravnala plemenito.«

Ko je končala, jo je krčevito prijel za roko. »Vlada, saj nisi premislila, kar si govorila! Tega niso zmožni storiti ljudje, tako so delali samo svetniki.« In kakor da ni mogel razumeti, da ni hotel razumeti, je snel prstan s svoje roke in ga hotel natakni na Vladino. Deklica pa je odkimala in odtegnila svojo roko. Utrgala je najlepši vrh rožmarina in mu ga ponudila:

»To v dokaz, da sem te resnično iz globine srca ljubila.« Potem je s svojo nežno odločno roko pritisknila nad kipeče zelenje v lončku, da so popokale sveže krhke vejice in se usule na okensko polico. »In to v dokaz, da ne bom od danes naprej gojila rožmarina za nikogar več.«

Fantu se je zazdelo, da ni imel pri deklici ničesar več opraviti. Končalo se je vse... Njena močna nezlomljiva volja ga je razorožila. Ostal je sam z veliko in vročo željo materinega srca... Odšel je tih, brez besede, za vedno...

Ko je srebrna luč meseca posijala v praznino pod oknom, je Vlada nenadoma zaihtela... Silno, vroče in neutolažljivo. To je bil jok slovesa. Kolikor je ni bolela misel, da sta se razšla za vedno, toliko bolj je podzavestno trpela ob slutnji, da ne bo zmožni žrtve, in da si bo poiskal drugo deklico. — Pa naj, ona je storila svoje in zmagala!

V tistem hipu so prišli v sobo otroci njenega brata. Vlada jih je po vrsti objela in vprašala, če hočejo, da jim postane mamica.

»Z nami pojdi takoj!« so vzklikali vsi. In je šla...

Dolgo, dolgo za tem je srečala Feliksa. Poleg njega je stopala mlada lepa žena in on je vodil za roko šinčka. Mimo drug drugega sta šla kakor tujca. Za hip sta se srečala njuna pogleda in Vlada je krepkeje stisnila za ročice otrok, ki jih je vodila. Nihče razen Feliksa ni vedel, kako velika in globoka žrtev je bila skrita v Vladinem življenju.

Elda Piščanec:

○ moderni umetnosti

Izrazit preobrat v umetnosti je nastal konec preteklega stoletja. Z neovrgljivo silo se pojavi novi način slikarstva, kjer si postavljajo umetniki nove cilje, nove teorije ter spremene velik del svojih nazorov. Iz Francije se je širila nova umetnost na jug in vzhod. Sosednji narodi so spoznali pravil-

nost in vzvišenost njenih nauk ter jih prikrojili svoji narodni umetnosti. Tako je francoska umetnost prispela tudi v naše kraje.

Preobrat v moderno umetnost se je začel z impresionizmom in nadaljeval do danes z novimi »izmi«, (ne izumi kakor je v februarški številki tiškovna napaka), ki so se vrstili v razmeroma kratkem času prav pogosto. Impresionizem in večji del drugih izmov je zajel nekoliko tudi kiparsko umetnost, še bolj pa grafično. Le arhitektura se je stilno ločila, združila se je s tehničnimi pridobitvami modernega časa. Le tu pa tam najdemo pri zgradbah oblike in načine, ki spominjajo na slog, ki je vznikel v slikarski in kiparski umetnosti.

Impresionizem je slog, kjer slika umetnik vtise ali impresije; odtod dobi svoje ime. Vsebuje mnogo višjo čustvenost v barvah in v celotnem vtisu, kakor so to zmogli izraziti prejšnji slikarji. Barvna ubranost dosega pri impresionistih svoj višek, barvni toni so zelo fini, skoro idealizirani, vendar pa so naravno podani. Impresionist ustvarja z vso silnostjo, kajti ujeti in vpodobiti mora v kratkem času vtis, ki mu ga nudi pokrajina ali narava do potankosti. Impresionist navadno konča svoje delo v istem dnevu, preden narava spremeni zaradi sonca ali kakega drugega pojava barve. Malokdaj slika v nadaljevanjih, kajti vtis, ki ga doživlja pri delu, menja naglo. V razliki s prejšnjimi slikarji impresionist svoje delo hitro začne, naslika najboljše in najlepše stvari z vzvišenim občutkom barv ter ohrani prvi vtis razpoloženja s tem, da sliko hitro konča in se je poslej več ne dotakne. Umetniki prejšnjih stoletij so snovali dolgo časa svoj umotvor ter rabili celo dolga leta ali desetletja, da so ga izdelali. Impresionisti rabijo svetle barve, črne so popolnoma izključili. Razstave prvih impresionistov so pomenile pravo revolucijo v umetnosti. Vsaka novost, ki se močno razlikuje od običajnih navad, ki se gibljejo v podanih mejah, izzove redkokdaj priznanje, često pa sovraštvo in upor. Še danes je mnogo inteligence, ki ne razume in ne zna ceniti visoke vrednosti in zaslug impresionizma za moderno umetnost. Pri prvih pojavih impresionistične umetnosti se je večina gledalcev zabavala s smehom in zasmehom. Gledali so nejasne slike z barvnimi madeži ter zaman iskali na njih obliko in linijo, kakor so bili vajeni doslej. Niso znali zajeti neprecenljivih pridobitev barvnih sestav in vzvišene občutenosti barvnih tonov. Gledalec ni znal sneti očal prejšnjih slikarjev ter se zavedeti, da so slike del ozračja, da sije na njih sonce, in da doslej še ni bilo pokrajinsko ali pleinaristično življenje podano v taki resnični življenski sili. Najboljši in najizrazitejši predstavnik slovenskega impresionizma so Grohar, Jakopič in Jama.

Naglo menjava slikarstvo v novejši dobi lice; izpremenilo se je prej, kakor so utegnili nastopiti novi velikani in podati nove dokaze v lepoti, globini in silnosti impresionizma. Prve impresioniste prištevamo sedaj že v starejšo generacijo. Obsežni in zanimivi nauki impresionizma pa so se delili in nastajali so novi slogi moderne umetnosti.

Kubisti, ki so nastopili takoj za impresionisti, so uporabljali enake svetle, tople in mrzle barvne tone kakor impresionisti, toda ločili so jih v

ploskve. Sestavljali so harmonijo barv, ki jo impresionist doživlja v naravi — po svoje in celo tako, kakor je ni opazoval v resnici ter se je v tej točki oddaljal naravi. S tem si je kubist ustvaril nov svet in svojo lastno lepoto. Z lomljenjem barvnih tonov, kjer postavlja ploskve toplih barv ob druge mrzlih tonov, napreduje kubist v izraz oblike ali forme, kar lahko spoznavamo iz besede kubizem (prostornost). Nasprotno je bilo to dejstvo pri impresionizmu, ki je obliko skoro uničil in raztrgal, a jo nadomestil s tako imenovanimi »valeurji«, t. j. vrednost ali jakost barv. V kubizmu vlada zopet linija, ali bolje rečeno črta. Črte so pa na kubističnih slikah postavljene včasih predrzno sredi barvnih ploskev in služijo le k razlagi vsebine slike. Kajti svetlobni in drugi barvni efekti bi tvorili brez črt le nerazumljivo sliko. Često pa najdemo kubizem, ki ne pozna barv. Poudarja le ploskve ali risbo po kubističnem načinu ter se poslužuje mrkih barvnih tonov namesto palete impresionista. Približujejo se grafičnemu značaju. Toda nejasnost je pri kubizmu čisto še večja kot pri impresionizmu, ker se kubist že oddaljuje naravi, impresionist pa jo uporablja z resnično, skoro vzvišeno skladnostjo. Lastnosti kubizma prehajajo v dekorativni značaj, ki je prav za prav lažji, čisto ljubkejši, toda ima manjšo resnost in navadno manjšo znanstveno vrednost. Lahko pa postane matematična delitev ploskev in senc, ki dokazujejo tretjo dimenzijo, t. j. prostornino. Tudi kubizem se je razvil v Franciji ter živi poleg drugih izmov zlasti v njeni prestolnici.

Surrealizem je nastal iz impresionizma in iz kubizma. Poznamo mnogo realizmov iz klasične umetnosti, tako n. pr. pri starih Grkih, v pompejski umetnosti, realizem starokrščanske umetnosti ter realizem preteklega stoletja, ki je prehajal v naturalizem. Toda vsak realizem je nosil znake svojega časa; znake napredka modernih stilov ima pa surrealizem. Tu najdemo, da poudarja slikar prostornino telesa in okolice ter skladnost barv, a kljub temu ostane umetnina jasna, otipljiva, torej realistična. Surrealističnih slik ni mnogo; najdemo jih pri mlajši generaciji.

Vseh lastnosti in vseh najpravišjih znakov pa ne more vsebovati umetnina, sicer bi postala brez sloga, ker je ne bi prevladala nobena posebna odlika. Prišla je doba, ko so umetniki pretežno opazovali in upodabljali izraz teles in figur ter še poudarjali posebnosti izraza. Nastal je ekspresionizem, ki se je uveljavil predvsem v kiparstvu, mnogo tudi v slikarstvu. Najodličnejši jugoslovanski kipar, ki dela pretežno v tem slogu, je Meštrovič. Poznamo že iz prejšnjih stoletij umetnost, ki je nosila znake ekspresionizma. Prihajala je iz Nemčije in drugih severnih dežel v časih, ko je v Italiji cvetela renesansa. Cerkveno stališče je čisto izločilo umetnine za cerkveni kult, ako je ekspresivnost prehajala že v spačenost. Nekateri umetniki omiljujejo svoj ekspresionizem s stiliziranjem, (kar je krasitev ter obenem poenostavljanje težjih oblik, torej podajanje lepote z lažjim izrazom), toda kljub temu ostane njihova umetnost posameznikom nerazumljiva.

V Nemčiji se giblje tudi način in sestava kompozicij v tako imenovanem konstruivizmu. Soroden je ekspresionizmu in značilen za nemško na-

predovanje. Manj prihaja v naši umetnosti v pošte v futurizmu, ki se je razvil iz kubizma ter se je uživil zlasti v Italiji in Nemčiji.

Četudi nastajajo slogi v eni ali drugi deželi ter se raširjajo k drugim narodom, jih druga narodnost po svoje razumeva in sprejema. Spoznavalec so zaradi tega več ali manj znana svojstva in razlike slogov posameznih narodov. Zelo izrazitih futuristov, kubistov ali surrealistov ni pri nas, temveč umetnik združi navadno več načinov v enoto.

F. J.:

TRNJE

(Nadaljevanje)

3. septembra . . .

V ponedeljek zjutraj se bom odpeljala v Maribor. Vse svoje stvari imam že v kovčku, ki sem ga zaenkrat še skrila pod posteljo, da bi ga mačeha ne opazila. Četudi bi bila najbrže na tistem vesela ob misli, da me bo tako kmalu rešena, bi vendarle začela takoj spet vpiti. Dovolj dobro jo poznam. Sam Bog ve, ali je v tej ženski vsaj za iskro prave ženskosti. Mislim, da ne. Morda bi bila boljša, če bi imela otroke. Morda pa je tudi dobro, na jih nima. Saj se zgrozim, če pomislim kako bi bilo ubogim malčkom ob takšni materi! In ubogi oče, ki je privezan na to žensko . . . Le zakaj je bil tako slep! Pa pravijo, da so vsi moški takšni.

Že od tiste preiskave predvčerajšnjim hodi po hiši kakor kakšna furija. Vpije nad očetom, kriči nad menoj, brca mačke in jezno ropota s kuhinjsko posodo. Treba je le, da zagleda mene, pa je takoj vsa v ognju. Grozno me mora sovražiti. Da me ne mara, to sem že davno vedela, a da me tako zelo sovraži, to se mi je šele zdaj odkrilo. Zdi se mi, da možje ne znajo tako grozno, slepo sovražiti. Tudi v njihovem sovraštvu ostanejo kolikor toliko pravični in se ne vdajo tako popolnoma sami slepi strasti. Morda kakšni južnjaki, a pri nas ne. Ženske pa sovražimo slepo, divje, brez vsakega pridržka, nasprotniku bi izkopale oči in ga vtopile v žlici vode. In tudi če je plemenit človek, ne najdemo na njem dobre lastnosti. Čutim pa, da bi jaz ne mogla tako sovražiti, četudi sem ženska. Nikoli! Kako nesrečna mora biti ženska s takšnim žgočim sovraštvom v srcu! In ženska je vendar zato na svetu, da ljubi, da celi rane, ne pa, da jih seka . . . Toda mnogo žen tega ne ve in noče vedeti. Mačeha je med njimi. Včasih se sama sebi čudim, da je vkljub vsemu, kar moram pretrpeti od nje, ne sovražim. Res je, ne ljubim je, ker mi ni nikoli nadomestila matere in ker si že v tej vlogi niti ne morem misliti, a sovražim je tudi ne. Premišljevala sem že, kaj pravzaprav čutim do nje. Odgovorila sem si, da ničesar, da je zame mrtva, kot bi je sploh ne bilo. A te dni, ko tako divja, ko je vsa izčrpana od sovraštva, od žgočega plemena, ki ji tli v srcu in ji ne da miru, sem odkrila, da mi vzbuja — sočutje. Da, sočutje. Kako nesrečno se mora čutiti s tem sovraštvom v srcu. Gotovo nima mirne ure. Podnevi itak ne, ponoči

pa gotovo tudi ne. Saj ogenj, ki ji gori v srcu, ji ne da spati. Vsaj jaz si tega ne morem predstavljati. In tudi na črnoobrobljenih, steklenih očeh ji to vidim. Le strast jo še drži pokonci.

Ne vem, zakaj me tako sovraži. »Ti si spravila našo hišo in naju z očetom v sramoto!« vpije. »Ne upam se pokazati ljudem, s prstom bi kazali za mano, češ, glejte jo, v svoji hiši ima zločinko, ki ima opravka z orožniki! Ti delomrznica, ti hinavka, ti kača!« Pa vem, da ta hišna preiskava ne more biti pravi vzrok, saj sovražila me je že davno prej, še kot otroka, namesto da bi mi nadomestovala mater, kakor je želel oče ... Hišna preiskava ji je le povod, da mora pokazati svoje sovraštvo, v katerem bi me najrajši sežgala, če bi me mogla. Tudi brez te hišne preiskave bi bilo prišlo prej ali slej do izbruha. Čutila sem napetost v njej že dolgo. Morda jo peče moja brezposelnost, to, da mičesar ne zaslužim. Venomer mi kriči to na uho. Zanj sem le lenoba in delomrznica. To me peče, da ne morem povedati, kako. Oče me sicer tolaži, naj si ne jemljem tega k srcu, a kaj pomaga. Zato sem sklenila narediti tem njenim očitkom konec in se umakniti z doma, da si poiščem dela. Moram ga najti, pa naj bo še tako težko! Saj ne morem več vzdržati. Če bi bilo res, morda bi, a saj sama ve, da ni. Zato me nezaslužene psovke tem bolj bolijo. Moje mirno obnašanje napram njej pa jo najbrže še posebno draži in jezi. Morda bi rajši videla, da bi jo sovražila ...

V ponedeljek zjutraj bom na tihem odpotovala v Maribor, tam bom še najprej dobila delo, ko je v mestu toliko tovarn in drugih prilik za delo. Kovčeg bom še nocoj spravila naskrivaj iz hiše k Lojzikini materi in ga bom tam shranila do ponedeljka zjutraj. Tudi očetu ne bom povedala, da odidem, ne pustil bi me ...

4. septembra ...

Kovčeg je že pri Lojzikini materi ...

Pravkar sem napisala Tinetu dolgo pismo, v katerem sem mu vse odkrila. Vem, da bi mi ne branil, saj ve, da ne morem vzdržati. Misel, da je tako daleč od mene, me dela otožno. Tako sama sem tukaj, žive duše nimam, kateri bi se mogla potožiti, nobenega človeka, kateremu bi mogla nasloniti glavo na prsi in se pošteno razjokati. Nihče tukaj ne ve za moje težave in nihče se tudi ne briga za to. Vsak ima s svojimi lastnimi križi dovolj opravka, tako Tinetova teta, pa tudi Lojzikina mati ... Drugega pa itak nimam. Očetu pa nikakor nočem delati težkega srca, saj že dovolj trpi ... Oh, ko bi bil Tine tukaj!

6. septembra ...

Danes sem že drugi dan tukaj v Mariboru. Stanujem pri svoji bivši gospodinji, pri kateri sem stanovala, ko sem hodila še na učiteljske. Zelo se je začudila dobra stara gospa, ko me je zagledala.

»Oh, kaj takega! Naša Lidija spet enkrat pri nas! Kaj si mar dobila službo v Mariboru? To je pa velika sreča, gotovo si imela protekcijo. Na kateri šoli pa?« Nekoliko me je bilo sram, ko sem ji pravila, zakaj sem prišla.

»Ubožica si,« je rekla. »In zdaj hočeš spet tukaj stanovati?« »Da, če imate še sobico prazno. Ampak plačala vam bom že proti koncu meseca, ko bom že kaj zaslužila« sem dejala vsa rdeča. Saj res nimam nobenega denarja. Komaj za vlak sem spravila skupaj. To gotovo res ni nič sramotnega, a človesu je zelo, zelo nerodno... Gospa je opazila mojo zadrego in se je zasmejala.

»Oh, ti norica mala, si še vedno tako rahločutna in tenkovestna kot nekdanj? Nikar mi ne govori o tem, saj se vendar poznamo. Boš že plačala, ko boš dobila plačo.«

Pozdravila sem še gospoda, ki je sedel v drugi sobi in čital svoj dnevnik. Hudo je bil vesel, da me vidi. Sicer pa že dalje časa boleha, srce in ledvice niso čisto v redu, je menil.

Otrok pa nimata, v hiši je velik mir. Takoj sem se namestila spet v svoji nekdanji sobici. Tukaj je še vse tako kot nekdanj, nič se ni spremenilo. Ista bela postelja in snežnobelo pohištvo, križ na steni visi še na istem mestu, kamor sem ga prestavila jaz. In Madona na steni in barvni tiski, vse to je tako kot nekdanj... Le jaz sem se spremenila in življenje se je spremenilo. Kje so tisti srečni dnevi, ko smo se zbirale tukaj dekleta z učiteljšča in igrale klavir — še zdaj stoji v istem kotu in na njem ležijo še isti zvezki not kot tedaj —, prepevale in se šalile iz vsega in vsakogar, najbolj pa iz tistih, ki so nam s kislim obrazom pridigali o življenju, ki ni sama mladost in zabava, ampak boj za kruh in neprestana skrb... Mislile smo, da jih je skisala starost, da govori iz njih nevoščljivost, ki nam ne privošči naše mladosti in našega veselja. Morda je bilo to tudi res, a vendar zdaj vem, da so govorili resnico. Sedla sem za klavir in si nekaj zaigrala, da bi si pregnala žalost iz srca, žalost za časi, ki so utonili v preteklost, žalost za prijateljicami, s katerimi smo si bile kot sestre, in še vse več, ki pa jih tudi ni več... Nekatero so gotovo že poročene, dobila sem o dnjih obvestila. Druge mi pišejo iz služb v oddaljenih hribovskih vaseh in v prekmurskih ravninah, ter tudi tožijo, da je življenje drugačno, kakor so si ga predstavljale, čisto drugačno... Iz vsakega njihovega pisma veje razočaranje in v vsakem najdem stavek: »Ali še veš, Lidijska, kako je bilo takrat lepo...?« Da, še vem kako je bilo takrat lepo...! Spominjam se vas, drage, in vsega, kar smo počenjale v tej sobici, in se v žalosti nasmiham.

Vzela sem s klavirja notni zvezek, ki leži na vrhu. Pogledam in roke se mi povesijo. Najljubša pesem naše male Alenke, naše »punčke«... Nikoli je ni zamudila zaigrati, kadar je prišla k meni. Morda jo je igrala tudi poslednjikrat, ko je bila tukaj, in zato je zvezek na vrhu. Saj se gotovo od takrat nihče ni dotikal not, ne gospa in ne gospod ne znata igrati... Obračam liste in odkrijem nekaj kratkih, s svinčnikom pisanih opomb in znakov, ki jih je zapisala na rob Alenka. Da, to je njena pisava, velike, odločne, skoro čisto pokončne črke, kot bi jih bil pisal kak fant. Uboga mala Alenka! Ali je mrtva? Morda gospa kaj ve o nji...

Hočem igrati njeno malo pesmico, a nenadoma me oblijejo solze in moram končati...

Zunaj hupajo avtomobili, septembersko solnce, vse zlato in mehko, leži na hišah in ulicah, jaz pa sedim na postelji in tako otožno mi je pri srcu. Ne morem se otresti misli na malo Alenko . . . Če zaprem oči, se mi vedno zazdi, da bo zažuborel zdaj tik mene njen veseli, razposajeni smeh in nato bo povedala eno svojih šal, nad katerimi smo se vedno vse zgražale, pa smo se jim vendar morale smejati. Morda stoji sredi sobe z rokami uprtimi v bok in se vadi v korakih za tango, h katerim si sama z našobljenimi rožnatimi ustnicami žvižga melodijo, ki pa jo vsak trenotek prekine in zavzdihne v ponarejeni žalosti, ko se ji korak noče prav posrečiti . . . Tako živo je vse to pred menoj. A vendar ostane vse tiho in mrtvo, nikjer ni Alenke ne drugih, in ko odprem oči, zre name le Madona s stene s svojim tihim, mehkim, nekam žalostnim smehljajem, kakor da se tudi ona spominja deklet in radostni ur, katerim je bila tiha priča. V njenem smehljaju je nekaj dobrega in materinskega, kar vliiva tolažbo v žalostno srce. Da, Marija nas pozna, pozna naša srca, v katerih je bilo vedno vkljub vsem nerodnostim samo sonce in ljubezen za vse ljudi in za ves svet. Ona ve, da nismo bile in nismo hudobne . . . Prevzame me, da se zgrudim pred njo na kolena in jo prosim, naj varuje mene in vsa svoja dekleta, katere je gledala nekdanj z istim dobrim materinskim smehljajem, na naših življenskih poteh . . . Potem skrijem obraz v blazino in jočem, jočem za preteklostjo in nad sedanjostjo, jokam nad samo seboj in nad tovarišicami, katere je razgnala železna pest življenskega boja na vse strani in od katerih zdaj morda mnoga kakor jaz skrivaj joče v svoji sobici, z glavo med blazinami, da bi je nihče ne slišal . . .

Nenadoma pa mi je, kakor da me je nekdo pobožal po laseh in mi tiho šepeta, da bo še vse dobro . . . Dvignem glavo in vidim, da se Marija dobrotno in materinsko smehlja, in vem, da nas ne bo zapustila, Ona, naša Mati . . . Čudno pomirjena si obrišem solze in v srce se mi naseli namesto obupa tiho upanje . . .

. . . Gospa trka na vrata in me kliče k večerji.

P. S.: Pri večerji sem vprašala gospo, ali morda kaj ve, kako je z Alenko, če je še živa . . . Ustnice so mi drhte, ko sem čakala na odgovor.

»O, da, vem.« je rekla gospa in mi nalivala kave. »Pred kratkim je bila spet enkrat pri meni. Prišla je pogledat, kako je še kaj v tvoji sobici, v »naši sobici«, je dejala in solze so jo oblile. Zelo je spremenjena. A še vedno je zelo ljubka, le nič več ni tako otročja in naivna, zelo se je zresnila. Saj ima otroka.«

»Otroka?«

»Da. Saj veš, gotovo ti je pisala, da je dobila kmalu po končani šoli delo pri nekem mladem advokatu v pisarni, pri doktorju Vogelniku. Saj ga moraš tudi ti poznati, zelo znan je v Mariboru in velik lahkoživec.«

»Spominjam se, videla sem ga le dva ali trikrat.«

»No, ta je takoj vzel Alenko v službo, ko se mu je vsled časopisnega oglasa, da išče žensko pisarniško moč, prišla predstaviti. Ni čudno, saj je bila tako lepa, pri tem pa še skoro otrok, on pa je velik ženskar. Nekoč sem

jo srečala na ulici in je bila vsa srečna, da ima službo, da se ji ni treba prištevati med brezposelne, kakor toliko vas drugih. Sicer pa je prosila za nameščenje kot učiteljica, le začasno je hotela ostati v pisarni. Oče je trgovec, saj veš, a v tej krizi zadnje čase je prišel čisto na nič in mu ni hotela biti v nadlego. Potem je dolgo nisem videla, ne slišala o njej, morda se me je tudi izogibala. Naenkrat pa zvem, da je bila lizol in da je v bolnišnici. Tekla sem tja in jo našla pol mrtvo v postelji, zdravniki so dolgo dvomili nad njenim življenjem. Saj ni imela nobenega veselja do življenja, vsa bleda je ležala v postelji in odklanjala vsa zdravila, češ, da hoče umreti, naj jo vendar pustijo umreti. S silo so jo morali pripraviti do tega, da je vzela zdravila in hrano vase. Ko sem jo vprašala, zakaj je to storila, se je razjokala in rekla, da ji je žal, da ni umrla. Pripravila sem jo do tega, da mi je vse povedala. Doktor Vogeltnik jo je deloma s silo, deloma z obljubami prisilil, da se mu je vdala. Morda tudi ni imel prevelikih težav pri tej živahni, zaupljivi deklici, ki je bila skoro še otrok in tako nevedna. Saj ni poznala sveta in še sanjalo se ji ni, kako podli so nekateri ljudje. Verjela je, da jo doktor ljubi, in dasi sama ni čutila ljubezni do njega, ji je vendar laskalo, da hodi za njo. In tako se je zgodilo, da je zanosila. Tedaj je zahtevala od njega, da izpolni, kar je obljuboval, in jo poroči. Seveda se ji je v obraz zasmejal. Vsa besna in osramočena ga je udarila po licu in odšla. V pisarno seveda ni več šla in druge službe tudi ni dobila in je tudi ni iskala, ker jo je bilo sram. Ostajala je doma v svoji sobi in jokala. Starši so hoteli seveda vedeti, zakaj ne gre več v službo. In končno jim je vse priznala. Oče je zdivil, saj ga poznaš, precej brezobziren človek je in tudi nekoliko rad pije. Kričal je nad njo in mati, ki jo je hčerina sramota zelo bolela, mu je pomagala, dasi se ji je morda na tihem smilila. Bratov in sester pa nima, tako je bila v svoji nesreči popolnoma osamljena. Nekoč ji je oče zavpil, naj se pobere, pod njegovo streho da nima kaj več iskati. Morda je rekel to kar tako, ne da bi tudi zares to mislil. A ona si je vzela to tako k srcu, da je vzela svoje stvari in šla. Kovčeg je zanesla na kolodvor in ga tam shranila, nato pa je ves dan blodila po mestu. Denarja skoro ni imela in k prijateljem iti jo je bilo sram, malo, trmoglavo neumnico. Bogve, kaj je pretrpel ubogi otrok, ko je tako zapuščen taval po samotnih sprehajališčih v parku. Končno je dozorel v njej sklep, da hoče umreti. Le kdor jo pozna in ve, kako vesela deklica je bila in kako se je vedno radovala življenja, more slutiti, kako je morala trpeti, da se je za to odločila. A raje je hotela v svojem ponosu umreti, kakor da bi se ponižala in šla prosit svojega zapeljivca pomoči. Za zadnje dinarje si je kupila steklenico lizola, stopila v neko samotno vežo in ga izpila. K sreči ni izpila vsega, ker se je kmalu onesvestila. Šele čez nekaj časa so jo našli na tleh ležečo in jo odpeljali v bolnišnico . . . »

»Čitala sem to v časniku. A kaj je bilo potem z njo?«

»V bolnišnici so jo rešili in ko je ozdravela, so jo vzeli njeni starši spet k sebi. Morda jih je le vest nekoliko zapekla. In zadnje dni maja je dobila otroka, fantka. Zelo srčkan otrok je. Vsa nora je nanj. A zdaj se bo v kratkem poročila.«

»Z doktorjem? Kako vendar?« sem se zelo začudila.

Gospa se je nasmehnila.

»Lidija, se spominjaš tistega črnolasega osmošolca s klasične gimnazije, ki je venomer pisaril Alenki pisma, ko je bila še na učiteljski? Saj nam jih je kazala in skupaj ste kovale odgovore, v katerih ste ga zasmehovale in ga vlekle za nos, siromaka.«

»Oh, da. Seveda se ga spominjam. Tako smešen je bil. Vedno je bil Alenki za petami, kamorkoli se je obrnila. Če smo sedele v parku, je sedel čisto gotovo na sosednji klopi in streljal z očmi po Alenki. Ona pa je nalašč gledala vedno vstran in zbijala šale na njegov račun. Zdelo se je, da ga živega ne more videti in včasih se mi je kar smilil.«

»No, da. A vidiš, morda ga je Alenka vendarle že takrat imela rada, le da si sama ni bila na jasnem o tem. Dekleta so včasih tako trdosrčna in čudna . . . Fant zdaj študira v Ljubljani na univerzi medicino. Ko je Alenka tisto storila, je bral v časniku o tem, in je že čez nekaj dni pridivil v Maribor in takoj k Alenki v bolnišnico. Dolgih ovinkov že nekdanj ni delal in tokrat ji je kar brez nadaljnjega dejal, da jo hoče za ženo. Seveda ga je zavrnila, a nič ni zaleglo, in niti takrat, ko je zvedel, kako je z njo, se ni dal odbiti. Potrlo ga je res, a kmalu se je potolažil in dejal, da bo otroku dober oče, tako dober gotovo, kakor tisti vražji gospod doktor, katerega je tedaj neko noč počakal v neki samotni ulici in ga strahovito zboksals. Morale smo se smejati z Alenko, ko nama je pravil, kako se mu je najprej vljudno predstavil in mu povedal, za kaj gre, nato pa ga je udaril s pestjo po bradi, da se je oni kar sesedel. Tožil pa ga seveda ni, imel je preveč na rovašu . . . Ko Alenka le ni hotela nič slišati, da bi ga vzela, češ, da bi mu prinesla samo sramoto v dom, ji je dal časa štirindvajset ur in če po tem ne bo rekla »da«, bo izpil na dušek steklenico lizola. Tako se je zaklel in šel. Morda ni mislil čisto dobesedno, a Alenka je bila ganjena in premagana ter je rekla »da«, ko je prišel po odgovor. Če jo le hoče, ko je takšna . . ., in je zajokala. A vendar je bila srečna in on tudi. Hotel je, da se takoj poroči, a tega se je ona odločno branila, dejala je, da noče roditi tujega otroka v moževemu domu. Izgovorila si je leto dni časa do poroke. No, in zdaj je otrok že tri mesece star in tisto leto dni čakanja so na njegovo željo nekoliko skrajšali, tako da bo prav v kratkem poroka. Tako bo naša mala punčka končno vendar prišla v varno zavetje. Za njo me je vedno najbolj skrbelo, kako se ji bo godilo v svetu, ko je tak velik otrok in nikoli ni hotela verjeti, da so ljudje hudobni. V vsakem je iskala tisto »božjo iskro«, saj še več . . .«

»Da.«

Po večerji sem odšla v svojo sobo in dobro mi je bilo pri srcu. Marija vendar ni zapustila svojih deklet . . .

(Dalje prih.)

Klic sedanjega časa

Poklicani ljudje in razna društva, ki jim je zato, da ohranimo slovenski narod zdrav in močan, morajo na žalost priznati, da je v zadnjih letih vse to prav zelo ogroženo tudi že v naših najbolj zdravih krajih, t. j. v podeželju. Ko so naša katoliška ženska društva že dolga leta po svojih tečajih in predavanjih, spisih in okrožnicah svoje članstvo poučevala in usmerjala v to, da bi prav naši najmlajši, novorojenčki, uspevali, se leto za letom bolj kaže, da je nevarnost zanje že pred rojstvom izredno velika, ker za noseče žene, porodnice in otročnice ter za novorojenčke nimamo dovoljne zdravstvene in socialne zaščite.

To dejstvo pa je še prav posebno nevarno, ker je tudi pri nas v Sloveniji v zadnjih desetih letih število rojstev tako naglo padalo, da je število Slovencev v primeri z drugimi pokrajinami znatno padlo. Po tozadevni statistiki za l. 1933 je razvidno, da je v tem letu prišlo na tisoč prebivalcev v Sloveniji le 25 rojstev, dočim je bilo to število v vseh drugih banovinah večje. Torej je le res, česar nismo dolgo mogli verjeti: da so tudi naše slovenske družine postale moderne v slabem pomenu besede, da se branijo otrok. Seveda je marsikje navidežno upravičen ta strah pred otrokom, toda naše slovenske matere še vedo, ali bi vsaj morale vedeti za tisto veliko božjo obljubo, ki je že našim babicam bila v oporo.

Ker so pa današnje družabne razmere vse prej kot pa vesele, zlasti za matere, ki pričakujejo veselega dogodka, ko jim tisoč skrbi ne da spati in počivati, ko novih tisoč skrbi zasenči lepoto in radost družine, ki dobi novega družinskega člana, je dolžnost družbe in vseh onih, ki imajo skrbeti za dobrobit družine kot osnovne narodove celice, da čuvajo pričakujočo mater, da ji pomagajo ob porodu, najdejo potrebno nadomestilo zanj za tisti čas, ko je nezmožna za delo, da ohranijo zdravo njo samo in da obvarujejo njenega otroka pred prezgodnjo smrtjo ali hiranjem, da njeno družino obvarujejo dvojne nesreče: materine smrti in bolezni in pravtako otrokove smrti in bolezni.

Vsi vemo, da bi se to dalo urediti že s tem, če bi imele vse noseče matere, tega ali onega stanu, v času nosečnosti vsega tega, kar je potrebno za življenje, potem pa tudi tega, kar jim more služiti pri oskrbi otroka. Vemo, da jih je premnogo, ki ob tem času nimajo potrebne in zadostne hrane, niti ne primerne. Nimajo tudi možnosti, da bi se posvetovale z zdravnikom, ali iskale pri njem pomoči, ki jo čestokrat rabijo. Ob porodu nimajo potrebne nege in postrežbe in že kar kmalu po rojstvu nujno morajo na delo. Nimajo časa in prilike, da bi se posvetovale o morebitni bolezni, svoji ali otrokovi, ali da bi jo mogle uspešno zdraviti. Nujno potrebno bi bilo, da bi tozadevno nadzorstvo nad nosečimi ženami in mladimi materami ter novorojenčki prevzeli okrožni zdravniki, zdravstveni domovi in druge zdravstvene naprave povsem obvezno, in brezplačno, kot del svojega zvanja. Znano nam je, da

n. pr. v Avstriji obstoja (ali je do nedavnega obstojalo) povsem uradno določilo, da so vse matere ob porodu dobile ali od babice, ali od pristojnega župnega ali matričnega urada tiskana navodila za nego in oskrbo novorojenčka, za njegovo prehrano, obleko in zdravje; istočasno pa zase tudi vsa ona navodila, ki so ji ob času nosečnosti, poroda in prvih časov po porodu potrebna. Ta navodila so izdajali uradno in je moral tako župni urad, ali matrični urad, ali babica ob koncu meseca poročali tudi o tem, če in kolikim porodnicam so izdali tisti mesec ta navodila in je bilo treba nadrejenemu uradu predložiti odrezek iz navodil, podpisan od matere, ki je navodila prejela. Nekaj podobnega hoče tudi Slov. krščanska ženska zveza s knjižico »Materam«.

Žal, da naše zdravstveno skrbstvo še ni tako daleč. Edino, kar so porodnice do sedaj imele, je bil sprejem v porodnišnico. To pa je sedaj zaradi prevelikega navala skoro nemogoče in še to, ker bolnica ne more sprejeti nosečih prav do zadnjega stadija in se dogaja, da matere rode že tudi na cesti, ali na kolodvoru, ali na železnici in celo v tramvaju. Tozadevno je nujno potrebno, da se skrbi za matere in otroke in s tem za bodočnost naroda posveti mnogo več pažnje in zanimanja, kakor do sedaj.

Z vso smelostjo smemo reči, da ne zahtevamo preveč: javna uprava naj v najbližji bodočnosti ustanovi:

1. posvetovalnice za noseče,
2. dom za noseče, ki čakajo na porod.

Naše ženske organizacije pa naj z javno upravo napravijo takoj potrebne načrte!

La:

Iz mojih zapiskov

To je prava ljubezen, ki ne leži kot kepa zlata v skritem kotu srca, ampak se da kovati v male novce — vsakdanje samopremage.

Da moremo ljudi ljubiti, moramo nekaj storiti zanje. Iz mnogih malih žrtev raste velika ljubezen do ljudi.

Ko te zadene razočaranje, si moraš hitro izmisliti prav posebno lepo dejanje ljubezni — in naenkrat bo vse jasno v tebi.

Nič drugega, kakor male odpovedi nam ohranijo mir v domu. Prerekanja preminejo, če se odpoveš »zadnji besedi« in se izogneš hitrim odgovorom na morebitne napade s tem, da jih ne izrečeš, če ne mrmraš proti naziranju drugih, če se odrečeš, da bi vsakemu povedala, kar mu gre, če se navadiš povedati le najnujnejšo re-

snico, če ne omenjaš napak, ki se dogajajo in jih ne popravljaš z neko gesto, kakor da si ti boljša, pametnejša. Žrtvovati moraš svojo prevzetnost, ki hoče v vsakem primeru lastno delo in govorjenje opravičevati, drugim pa podtika zlokobne namene, pričakuje od njih le slabih stvari, ker njihove namere vedno očrni in verjame, da so njihove slabosti nepopoljšljive.

Za mirno ponižnost in dobroto nas pravi pravlja naše mnenje, če že ne prepričanje, da ti ljudje, ki imajo dobre ali slabe lastnosti, prav v istem razmerju žive s svojim Bogom, da pa se on posebno rad skloni k najslabšemu, da ga podpre s svojo dobroto in prizanesljivostjo, da se more dvigniti iz svoje nižine in ozdravi v božji moči in usmiljenju.

Deklica na tuje gre...

PISMO Z JUGA

Draga ga. Marija in vse sestrice!

Nepopisno radost občutim tedaj, ko morem v mislih pohiteti do Vas v Vašo veselje družbo, po kateri vedno hrepenim. Zato mi, prosim, oprostite, ker Vas zopet nadlegujem.

Sama sem. Popolnoma sama, kot častna straža domu daljne tujine. Da, dom v tujini, ki kot kralj s ponosom gleda v nižavo, odkoder odmevajo udarci težkega tovarniškega kladiva, ropotanje različnih strojev, cviljenje ustavljajočih se vagonov. Vse to človeka moti, dokler se ne privadi.

Sestrice! Morda bi Vas zanimalo, po kakšnih potih jo mahnem, kadar mi je dana prilika? Poslušajte eno tako!

Bilo je nekega nedeljskega dne, nedavno tega. Zgodaj zjutraj, ko je bilo še vse v globokem snu. S prijateljico sva se podali v prvih urah skozi mesto na kolodvor. Le tu pa tam sva srečali kakega zapoznelega človeka, oмотičnega vsled prečute noči v zakotnem baru. V hotelu Jadran je bilo še petje in godba. Mlada plavalasa pevka z napudranili lici in našminkanimi ustnicami, oblečena v temnordečo dekoltirano obleko brez rokavov, je ob spremljevanju vijoline pela: Pored puta čadjava mehana, iz nje viri kosa nečesljana... Srce mi je za hip zastalo... Morda je tudi ta ena izmed mojih izgubljenih sester? Najraje bi bila pristopila k njej in jo povabila s seboj: Pusti vse in pojdi z menoj, ne bo ti žal! — Bog ve, ali bi hotela iti? Morda bi tudi ona rekla, kakor toliko njenih tovarišic: Ti ne veš, zakaj živiš! —

Na kolodvoru je bilo še vse bolj zaspalo, vkljub temu, da je bilo precej potnikov. Bili so povečini sami Arnavti in Turki. Ob njihovih straneh so sedele žene z zakritimi obrazi, negibne in molčeče kot uganka. Po kratkem čakanju je prišel vlak in odpeljali smo se dalje, dalje, proti širnemu Kosovemu polju. Po eno in polurni vožnji smo dospeli do postaje Lipljan, kjer sva morali izstopiti. Tu je naju čakal drugi »Simplon-Orient«, ki prevozi 6 do 8 km na uro. Ta vlak se imenuje »čeza« in je na dve kolesi z eno konjsko vprego. Drugi malo boljši na štiri kolesa s par konjskimi

silami se imenuje pa »brčka«. Ta ima tudi streho.

Vzhajajoče sonce je razlivalo prve žarke na visoko Šar planino, čije snežna odeja se je lesketala v srebrnem sijju. Hladna jutranja sapica je pihljala in pripogibala bogata, že dozorela žita v prijetno valovanje. V tišem veselju sva nenadoma zapeli: V hribih se dela dan, v hribih žari...

In tako razporeženi sva dospeli v Janjevo. S tem se je končala najina »ekspresna« vožnja. V »čaršiji«, kjer naju je obkolila radovedna množica, sva vstali raz »tapeciranih« sedežev, in se po neurejenih kamenitih ulicah napotili proti župnišču. Tam naju je čakala Marija, dobra gospodinja svojemu bratu, preč. gospodu župniku. Hitro nama je pripravila okusen zajtrk in po zajtrku smo vse tri odšle na božjo pot k sv. Sebastjanu.

S cekarčkom v rokah smo stopale vse razigrane proti hribu. Pred nami je vstajal gost oblak prahu, ki so ga dvigale ogromne črede ovac in krav. Ker smo bile hitre, je kmalu vse ostalo za nami. Ko smo dospеле na vrh prvega obronka, se nam je nudil kar nekam domač razgled: kot bi človek stal na Gorjancih in gledal na prelepo šentjernejsko ravnino in tja naprej. Vendar ni bilo tako; gledale smo na Kosovo polje, ki je po svoje lepo, a lepote naše zemlje ni moči najti v njem. Manjkajo bele vasice s cerkvicami in njih lesketajočimi zvoniki, mali nizki hrički, posejani z opojno vinsko trto, manjka vijugasta Krka, in nešteto malih tihih lepot, ki jih je v domači zemlji vse polno.

Po še precej lepi vijugasti poti, ki obkroža prijazno hribovje, je romalo naše veselje. Tu pa tam smo srečale kakega Arnavta na konju. Sonce je pripekalo, veselju ni bilo konca, pesem v lesju je done-la... In kamor se oko ozre, povsod se mi nov svet odpre... In zopet: Lepa si, lepasi, Roža Marija...

Cerkvica sv. Sebastjana je prav majhna, zidana, in ni še popolnoma gotova. Ko smo dospele do nje, je bilo že mnogo ljudi tamkaj. Sedeli so po turško in se razgovarjali v tihih pogovorih. Stojnic ni bilo, ne medice, ne bonbončkov. Ni bilo harmonike, ki bi vabila k vinu in pečenemu janju.

čku, kakor pri nas doma. Objemali so nas začudení pogledi siromašnih ljudi, s katerimi smo se kmalu zblížali v prijazne pozdrave.

Ob desetih je bila sveta maša. Oči odraslih so bile hrepeneče uprte v mali oltarček, ki je eden izmed najskromnejših, kar jih poznam. A vkljub temu, v tistem trenutku mi je bil vse. V goreči pobožnosti smo čakali svetega trenutka, ko bo na oltar stopil On, ki je večna Ljubezen. Le otročki so se umazani in raztrgani brez skrbi vrteli v prahu sredi cerkvice. Kdo bi jim zameril, saj je še Bog moral biti vesel njihovega iskrenega veselja.

Med mašo so peli moški. Močno so doneli njihovi glasovi, včasih celo premočno, da smo se kar stresli. Imela sem občutek, da se nahajam nekje v daljnih misijonih. Srce je tiho pelo: ...o mili zvon, tvoj glas poslušam iz daljave...

Po sv. maši smo odšle v vasico, ki je v neposredni bližini. Hišice so vse lesene, prepletene z bičevjem in zamazane z blatom. Res, kot kaka slika iz Afrike! Vstopili smo v eno izmed teh hišic in se ustavili v sobici. Miza, klop in zarjavela postelja, to je vsa oprema. Nad posteljo napis, iz katerega smo brali, da se je ne sme dotikati nihče, ker je pripravljena samo za

prevzvišenega gospoda škofa. — Kmalu nato smo se v družbi preč. g. župnika vrnili v dolino in domov.

Nedelja in božja pot k sv. Sebastjanu je minila. Ostali pa so spomini na tiste kraje in siromašne ljudi.

Ko se ve, sestre, v domovini nedeljo za nedeljo veselite po lepih taborih, se me v tujini veselimo po božjih in misijonskih potih. Vse to pa pelje kot ena prava pot naprej k Bogu.

Sedaj me pa le pokregajte, naj vendar že enkrat molčim!

Vesele slovenske pozdrave prav vsem sestricam pošiljam izza »turških gričev«!

Mimi z juga.

Draga sestra! Prav lepa hvala za prisrčne pozdrave iz daljnega juga in za pismo, v katerem ste nas popeljali na božjo pot k sv. Sebastjanu. Lepo je bilo na naših taborih, ki so se vršili vsako nedeljo vsepovsod in se še vrše, a tudi Vaša božja pot je bila lepa in prisrčna, kajti vse, kar pride iz srca, iz duše, je lepo in veličastno.

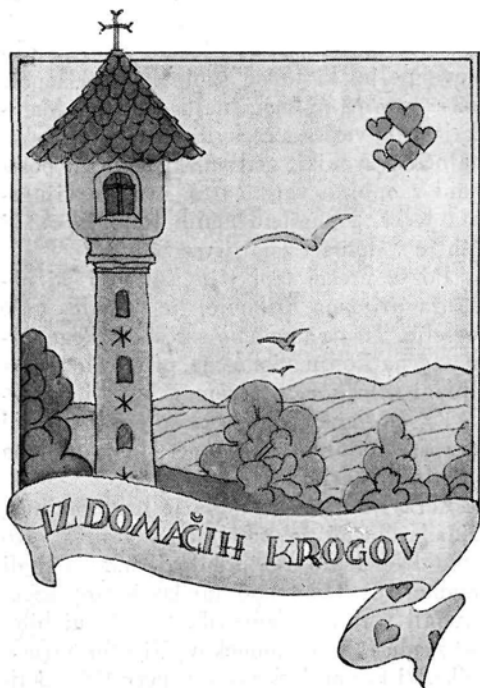
Pozdravite lepo vse Vaše znanke Slovenke tam spodaj in ne pozabite na nas v ožji domovini! V imenu vseh naših deklet in žen Vas prav lepo pozdravljam!

Vaša Marija.

*

RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU.

Morda ne bo odveč, če tudi v Vigredi malo opišemo naš prosvetni tabor, ki se je vršil dne 24. julija v Radečah. Že dolgo smo ga želeli in se na njega pripravljali. Na predvečer je mogočen kres na starem gradu naznanjal, da se bliža dan naše mladine, ki bo spet prvič po dolgem času pokazala javnosti, da še živi in tudi hoče živeti in delati. Prihodnje jutro nas je že zgodaj budnica domače godbe zdramila in spomnila dolžnosti, ki nas čaka danes. Veselo je odkorakala združena četa domačih članov in članic na postajo, da pozdravi in sprejme iz sosednjih krajev došle brate in sestre, nakar se je razvil mogočen sprevod, ki so ga tvorili konjeniki, kolesarji, narodne noše, člani, članice in obojni naraščaj, po mestu, ki je bilo vse v zastavah, iz oken in balkonov pa je na mimoidoče deževalo cvetja in »Živijo« klicev. Sprevod je nato

krenil na jako okusno prirejen taborni prostor, kjer se je darovala sv. maša, med katero je množica navdušeno prepevala. Po sv. maši se je vršilo slavnostno zborovanje, na katerem je navdušeno pozdravljen, govoril tudi pokrovitelj tabora g. min. dr. Miha Krek. Z zborovanja so bile poslano vdanostne brzozavke Nj. Vel. kralju Petru, Nj. kr. Vis. knezu namestniku Pavlu, in pozdravne brzozavke dr. Stojadinoviću, našemu voditelju g. dr. Korošču, banu dr. Natlačenu in škofu dr. Rožmanu.

Popoldne se je na istem prostoru vršila telovadba, pri kateri je vsega skupaj nastopilo 640 telovadcev in telovadkinj, ki so vse točke izvajali brezhibno, nakar se je jelo ljudstvo, veselo in navdušeno, vračati proti domu.

Prisrčna zahvala vsem, ki so kaj pomagali pri lepo uspelem taboru, predvsem pa zahvala Bogu, ki nam je po nočni nevihti dal krasen dan, da se je tabor mogel vršiti.

Bog živi!

Dekliški krožek Radeče.

BRDO PRI LUKOVICI

Že dolgo se naš krožek ni oglasil in ni poročal, dasiravno živahno deluje.

V preteklem mesecu nas je zadela velika izguba, ker nas je zapustila naša priljubljena voditeljica gosp. učiteljica Rezika Šorn ter odšla v Predoslje. Želimo ji na novem službenem mestu mnogo uspehov, kakor jih je imela pri nas, do katerih je pripomogla le njena vztrajnost in dobra volja. Vse naše prireditve so bile po njeni zaslugi dobro izpeljane in so dosegle lepe uspehe.

V poslovnem letu smo imele redne sestanke, seje in telovadbo in smo izpolnjevale vse odredbe VDK. V dneh mednarodnega mladinskega tabora smo se udeležile prireditev na Stadionu in vse naše telovadkinje v novih krojih so nastopile. Tudi na mladinskih taborih v našem okolišu nismo zaostajale.

V mesecu juliju smo obhajale več lepih slovesnosti. 10. julija je bila zopet enkrat po dolgih letih nova sv. maša, katero je daroval tukajšnji župljan g. I. Grčar. Naslednjo nedeljo t. j. 17. julija je bila blagoslovitev nove društvene zastave, združenja z mladinskim odsekovnim taborom, kateri je vzbudil v nas nove sile, novo

navdušenje za vse lepo in dobro. Krona vseh slovesnosti pa je bila zlata maša našega blagega č. g. župnika, katero je naš zvesti vodnik slovesno daroval 24. julija.

Za vse slovesnosti pa je bilo treba mnogo priprave in truda, katerih se pa nismo strašile, saj je znala naša dobra voditeljica tako ukreniti, da je šlo vse delo v najlepšem redu. Nedeljo popoldan in številne večerne ure smo se zbiralale in s pesmijo na ustnih pridno vile vence.

Trdno vez med nami ohranja skupno delo in ljubezen.

Vsem sestram pošilja brdski krožek setsrski pozdrav: »Bog živi!«

SLOVO OD AMERIŠKIH SLOVENK

Ker je že večina glavnih odbornic odšla preko raznih držav že nazaj v novo domovino, je Slovenska krščanska ženska zveza povabila za torek, 30. avgusta ob 4. uri popoldne v verandno dvorano hotela Union zadnji dve glavni odbornici, ki sta bili še v Ljubljani: go. Šlosar in go. Erjavec z obema hčerkama, da se od njih in po njih poslovi od celotne Slovenske ženske zveze v Ameriki. Sestanka so se udeležile zastopnice prav vseh katoliških ženskih organizacij iz Ljubljane. Predsednica Slovenske krščanske ženske zveze jim je ob koncu poslovnega govora izročila krasno trobojnico s slovenskim odznakom, da jo ponesejo Slovenski ženski zvezi v Ameriko kot oddolžitev za njihov spomin. — Preč. g. duh. voditelj J. Košiček je v izklesanem govoru, ki je vsem izvalil solze ganotja, položil dvojce na srce: »Boga ne pozabi! in Domovine ne pozabi!« Obe zastopnici sta se v izbranih besedah poslovile od sester, ki ostanejo v domovini. Le-te pa so jim obljubile, da jim vrnejo obisk prihodnje leto.

Bog z Vami, drage sestre in na veselo svidenje!

IZ UREDNIŠTVA IN UPRAVE

Uredništvo in uprava čutita prijetno dolžnost, da se lepo zahvalita vsem naročnicam novih naročnic za leto 1938. V svesti si naj bodo, da so storile svojo sveto dolžnost za katoliški tisk, ko so za edini katoliški ženski list v sedanji dobi težke krize pridobile tako lepo število novih naročnic.

Izdajateljstvo »Vigredik« jim je z razpisanimi nagradami saj v nekoliko poplačalo nemali trud, ki so ga imele. Gotovo bo zanimalo vse Vigrednice, koliko Vigrednic je doseglo eno ali drugo nagrado. (Nagrade so bile razpisane v 12. številki 1937).

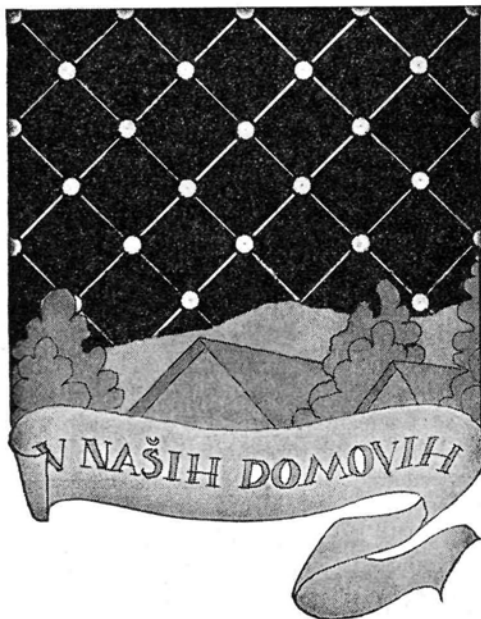
Nagrado za 20 novih naročnic je dobilo 18 Vigrednic; nagrado za 15 novih naročnic je dobilo 5 Vigrednic; nagrado za 10 novih naročnic je dobilo 14 Vigred-

nic; nagrado za 5 novih naročnic je dobilo 26 Vigrednic; nagrado za 3 nove naročnice je dobilo 29 Vigrednic.

Uredništvo in uprava sta prepričana, da to še ni bilo zadnje delo, ki so ga Vigrednice podvzele za razširjenje svojega lista, ampak, da svojo propagando za dober katoliški list vrše še iz dneva v dan, saj še vedno prihajajo nove naročnice. Iskrena hvala vsem!

Uredništvo in uprava.

*

ZIMA ŽE TRKA NA DURI.

Komaj smo se dodobra zavedli poletja in nam je jesen nasula polno naročje svojih darov, že smo sredi megle, dežja in mrzlih vetrov, ki nas neprijetno spominjajo bližajoče se zime. Svetle in vesele poletne obleke smo kar nekam tožno odložili in se topleje oblekli, topleje in resneje. Nič več ne kažejo naše obleke samih rož in pentelj, nabrankov in šapotljev, le mirne linije in mirne barve, samo tuintam kaka živahna malenkost, ki z veselo kretinjo prekine jesensko enoličnost, taka je v tem času naša obleka in tako tudi naše razpoloženje.

Noben čas ne zahteva od gospodinje toliko in tako skrbnega premotrivanja in modrega preudarka kot bližajoča se zima.

Vse je treba še pregledati, vse nadomestiti in popraviti, ker pozimi je vse težje in dražje. Popraviti in dopolniti toplo obleko in perilo, pripraviti zalogo za zimo: krompir, sadje, kurivo, pregledati peči, štedilnik, na katerega se tudi pozimi stavijo večje zahteve, saj tudi naše telo zahteva več kuriva, obilnejše in tečnejše hrane. Ali še niste opazovale, da v tem času ni moč nasititi otrok? Saj so bili tudi poleti lačni, ko so se natekali in razgibali v prosti naravi, pa so bili vsaj včasih siti, zdaj pa niso nikdar. Niso se še posušile žlice od obeda, pa že zopet prihajajo prošnje za kruh in jabolko. In še tako velik hlebec gine in jabolk na policah je vedno manj. Ali smo premislile, koliko dni in mesecev je še do novih? Ali smo preudarile, da nam ne sme vsega zmanjkati v zgodnji pomladi, ko nam narava še nič ne nudi, organizem bi pa s soncem rad hitreje in krepkeje zadihal, pa mu vsega manjka, ker je zima izčrpala vse zaloge. Nikar se ne zanašajmo, da bo zima mila, da smo sedaj še na višku svojih moči in nam poletno sončenje še hrani kri in krepki mišice. Zima je dolga in vsi ne moremo na smučih v zimsko naravo, da se tudi pozimi navžijemo zraka in sonca. Le premnogi tiče dan na dan v pisarnah in uradih, v šolskih sobah in mračnih delavnicah, kamor se le redko prikrade sončni žarek, pa še tega v dnevni zaposlenosti ne zapazimo.

Skrb dobre gospodinje je, da s krepko in izdatno hrano ohrani vso družino pri moči, da slabotnejšim pripravi tudi kak priboljšek, ki, če je še tako skromen, dotičnemu dviga pogum in moč, druge pa uči obzirnosti in prizanesljivosti, ker otroci kaj kmalu vedo, da je treba bratcu ali sestrici pri igrah prizanašati in pri učenju

pomagati, če ga mama »cerklja« kot pravi. Paziti pa je treba, da se otrok ne pomehkuži, kar se le prerado zgodi, če nismo pravočasno ustavile vse izjeme in okrepčanega otroka uvrstile med zdrave in krepke.

Ali še niste opazile, da nam pozimi mastne jedi, ki bi jih v poletni vročini odklanjale, bolj diše, da se nam večkrat za hoče spremembe in sladice, ko smo poleti lahko vsak dan otepali salato in nam je bilo jabolko ljubše od potice? Sicer bo otrok rekel: »Najraje oboje!« če ga boste vprašali, prav kakor tisti cigan, ki so mu ponudili kruha ali vina, pa je rekel, da »udrobljeno«. Zapomniti si je pa treba, da je sladkor hrana za živce, in da ima veselje nadokusnim pecivom tudi tukaj svoj vzrok.

Toda rekle boste: »Draginja raste, Boga naj zahvalijo, da so siti!« Vse to je res; ni pa vseeno, kako so siti. Ali bodo prišli že čez eno uro po malico ali pa se bodo vsaj do štirih mirno igrali? Morda si res pri kosilu par dinarjev prihranila, pa ti jih bodo popoldne prav gotovo snedli, ker se jih le ne boš mogla drugače otresti, kot da jim nekaj daš. Posebno bodo srečni, če dobe namazan kruh. Saj ni treba zato samo masla, ki je sicer zelo dobro in redilno, pa vseeno marsikomu predrago. Zelo tečno mažo za na kruh pripraviš iz dobro odtečenega domačega sira. Najprej ga pretlačiš, da se bo dal bolj gladko vmešati, potem mu dodaš za polovico presnega masla ali smetane, kako žličko olja in še kaj za okus, n. pr. sesekljanega drobnjaka ali malo kumne, ali žličko gorčice, ali osnaženo sardelo, ali trdo kuhano jajce, pa malo popra in soli. Drugič pa sir osladiš, naribaš malo limonove lupinice in potreseš po vrhu par rozin ali debelo zrezanih orehov. Zelo dobre so tudi razne marmelade, ki jih tudi po vrhu še potreseš z debelo zrezanimi orehi, kar je pa že cela torta in bodo otroci vsi srečni, pa tudi najedli se bodo in boš imela nekaj časa mir pred njimi. Pa ne samo otroci, tudi starejši se včasih radi posladkajo in celo možje se ne branijo vzeti v urad ali tovarno okusno namazan kruh.

KUHINJSKI ZAPISKI

Nadevana paprika. Popari $\frac{1}{2}$ kg dobro zrelih paradižnikov, jih olupi in zreži na

kocke. Po možnosti pri tem odstrani pečke. Potem zreži na kocke še 2 do 3 kuhane krompirje in 20 dkg safalade. Vse skupaj zmešaj z malo soli, popra, sesekljanega peteršilja in 1 celim jajcem, da dobiš mehko sočno zmes. Medtem odreži 8 paprikom pokrovčke, jim odstrani pečke in žile in jih popari z vrelo vodo, v kateri jih pusti 5 minut. Potem jih poplakni z mrzlo vodo, dobro odcedi in napolni s pripravljenim nadevom. Pokrij jih s pokrovčki in tesno naloži v primerno z oljem namazano kozico. Na robu štedilnika ali v pečici naj se potem pokrite počasi pražijo tričetrt ure, da se dodobra zmehčajo. Poleg teh paprik postrež s s krompirjevim pirejem.

Gobe s svinjino. Osnaži 40 dkg kakršnih koli gob in jih zreži na kocke. Zreži tudi 15 dkg mastne prekajene svinjine in 3—4 kuhane krompirje. Daj zrezano meso v kozico in ga praži, da se izcedi nekoliko masti, na kateri precvri žlico sesekljane čebule in zelenega peteršilja, dodaj gobe in nekoliko popra in dobro prepraži. Potem dodaj še krompir, osoli, zopet praži in polij nazadnje z 2 jajci, ki si jih razmotala v dveh žlicah mleka. Mešaj samo tako dolgo, da poliv rahlo zakrckne, stresi v pogreto skledo, potresi z drobnjakom in takoj postreži.

Pražene buče in rezanci. Pripravi za majhen krožnik na rezance zrezane jedilne buče, 2—3 olupljene in tudi zrezane melancane, 4 olupljene in osnažene paradižnike in 1 olupljeno in na kocke zrezano kumaro. Na 4 žlicah olja prepraži pol sesekljane čebule, dodaj bučo, melancane in kumaro in na dobrem ognju hitro praži; dodaj še paradižnike, žlico sesekljanega peteršilja, zrno strtega česna, malo soli in popra in pokrito praži, da se vse zmehča. Dolivaj samo po potrebi malo vode, da bo jed sočna, a ne vodena. Skuhaj v slani vodi in zabeli z maslom in drobtinami iz 2 jajc širokih rezancev in jih v vencu naloži v primerno skledo ali na velik krožnik. V sredo daj pražene buče in jih potresi z drobnjakom, rezance pa potresi z naribanim sirom.

ALI SE MORA GOSPODINJA MUČITI?

Koliko olajšav ima danes gospodinja na deželi in v mestu: šivalne stroje v hiši, štedilnike v kuhinji, samo v pralnici je

ostalo vse pri starem: priprave za menca-
nje perila. Ali se najde za to delo in trud
opravičilo? Ne! Gospodinjam ni treba
danes več tožiti, da jih boli križ in da
imajo razpokane in nabrekle roke. Od-
kar imajo pralno sredstvo — SCHICHTOV
RADION — nima gospodinja več truda-
polnega dela, perilo pa ostane lepo in trpi
dalj časa.

Piškotna torta s kavno kremo. Vmešaj
penasto 6 rumenjakov, 9 dkg sladkorja in
sok in lupino $\frac{1}{4}$ limone; trd sneg 6 belja-
kov s 3 dkg sladkorja še pet minut stepaj
in ga z 12 dkg moke rahlo primešaj prej-
šnjemu. Nazadnje pa še prav previdno pri-
mešaj 6 dkg mlačnega stopljenega pres-
nega masla. Daj zmes v tortni model in
peci najprej 15 minut pri nekoliko odprti
pečici, da se torta lepo vzdigne, potem pe-
čico zapri in peci še $\frac{3}{4}$ ure, da torta rahlo
zavreči, če jo potiplješ s prstom. Nekoliko
ohlajeno vzemi iz modela in jo postavi čez
noč v shrambo. Za kremo mešaj v snežnem
kotličku na neprevročem štedilniku $\frac{1}{8}$ l
močne črne kave, 2 celi jajci, 6 dkg slad-
korja in 3 dkg moke, da dobro prevre, po-
tem postavi na hladno. Medtem vmešaj pe-
nasto 15 dkg presnega masla, 6 dkg slad-
korja in 10 zrn fino zmlete žgane kave.
Dodajaj po žlicah kuhano kremo in odiš-
avi nazadnje še z žlico ruma ali konjaka.
Torto dvakrat prereži in namaži pol prsta
debelo s kremo, tudi zunaj in povrh jo
namaži s kremo in potresi s piškotnimi
drobtinami. Če si še nekoliko kreme pri-
hranila, nabrizgaj na vrhu mrežo, po robu
pa majhne krogce in dal v vsakega olup-
ljen lešnik. Torta naj še nekaj ur stoji, da
se krema strdi, potem pa lahko postrežeš
z njo. Cela torta te stane 20 din in je lepa
in okusna, da se kar postaviš z njo.

Sadna pogača z grozrdjem. Vmešaj 15
dkg presnega masla, 15 dkg sladkorja, 1
celo jajce in 2 rumenjaka, odišavi s so-
kom in hupino pol limone in primešaj še
15 dkg moke. Namaži za prst debelo na
namazano in z moko potreseno pekačo in
peci v srednji pečici. Medtem naredi trd
sneg iz preostalih dveh beljakov, dodaj
2 dkg sladkorja, še stepaj in primešaj še
8 dkg sladkorja in $\frac{1}{2}$ kg grozdnih jagod.
Namaži to na pečeno ploščo in postavi še
pet minut v zelo vročo pečico. Mrzlo po-

gačo zreži na lepe rezine in potresi s slad-
korjem.

Oblečene breskve. Naredi krhko testo iz
15 dkg moke, 15 dkg dobro odtečenega
sira, 10 dkg presnega masla, 10 dkg ore-
hov, 5 dkg sladkorja, nekoliko cimeta, li-
monove lupinice in 1 jajca. Testo naj
kratko počiva. Potem ga zvaljaj za dober
nožev rob debelo in zreži na 10 cm široke
štirikotnike; pomaži vsakega z jajcem po-
loži nanj polovico olupljene breskve, pri-
mi vse štiri vogale in jih stisni vkup. Tudi
luknje ob straneh rahlo stisni pomaži še
po vrhu z jajcem in v dobro segreti pe-
čici speci. Pečene dobro potresi s sladkor-
jem in s toplimi ali mrzlimi postrezi.

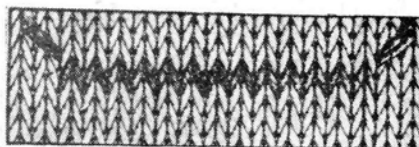
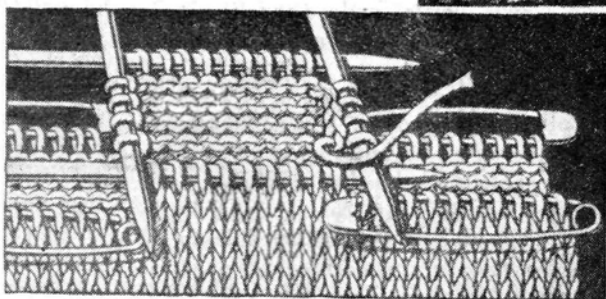
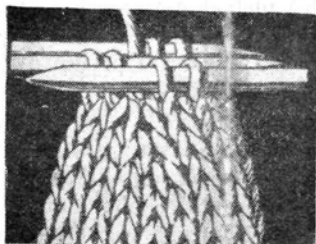
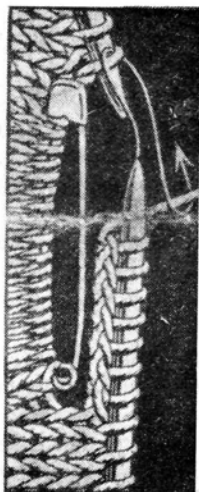
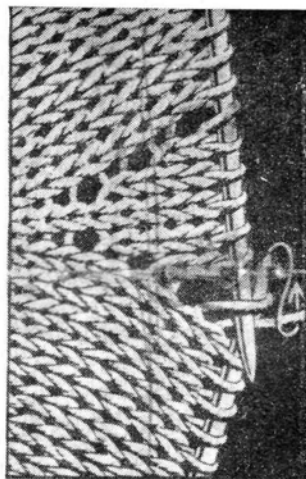
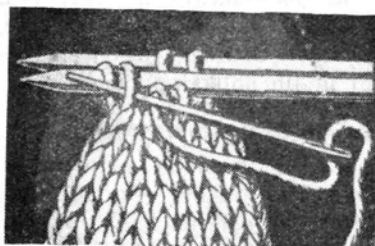
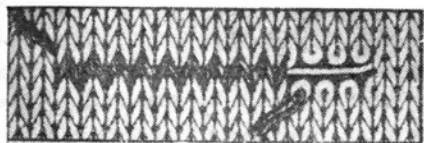
Češki tolki brez kvasu. V $\frac{1}{2}$ l mrzlega
mleka vžvrkljaj 2 rumenjaka, 6 dkg slad-
korja, malo limonove lupinice, cimeta,
ščeplj soli, 1 pecilni prašek in toliko moke,
da dobiš mehko testo, kakor za šarkelj;
potem stepi 2 beljaka v prav trd sneg, pri-
mešaj tudi tega in še žlico ruma. Vzemi
ponev kot se rabi za posajena jajca z vdol-
binami. Daj v vsako vdolbino nekoliko
masti dobro segrej, da potem v vsako žli-
co testa, speci najprej po eni strani, potem
jih z vilicami obrni in speci še po drugi
strani. Postavi jih na toplo, dokler vseh
ne spečeš. Potem polni dva in dva sku-
paj z marmelado, jih dobro potresi s slad-
korjem in postrezi.

VPRAŠANJA IZ ZDRAVSTVA

(Odgovarja dr. M. Justin).

Marija iz T. Na desni strani trebuha Vas
večkrat boli, zlasti če pijete vino ali vinski
čaj. Tudi ob mrzlem jesenskem ali zim-
skem času občutite na tem mestu neko klju-
vanje, poleti lažje prenašate to nadlogo.
Prej ste več let trpeli na črevesnem ka-
tarju in še sedaj se Vas loti driska po ne-
katerih jedeh. Radi bi letos prišli do po-
polnega ozdravljenja, če je mogoče. Nave-
ličali ste se že takega stanja.

Vaš črevesni katar ni še ozdravljen.
Vse, kar Vas muči je, kakor pripovedujete,
posledica tega katarja. Specijalist za pre-
snavljanje naj Vam razloži, kako morate
živeti in se držati pravilne hrane in nači-
na zavživanja iste, pa se boste polagoma
pozdravili. Samo natančno, vztrajno in po-

trpežljivo boste morali vse izvajati, kar Vam bo naročil.

T. T. iz Št. J. Kako se odpravi belo perilo, hočete na kratko vedeti. Nočete se prej poročiti, dokler ga ne odpravite. — Belo perilo včasih ni nič posebnega, včasih je posledica splošne bledosti in slabokrvnosti, včasih pa nastane vsled vnetja ali okužbe, ali samovoljnega draženja. Kaj je pri Vas, iz Vašega popisa, ki je kar malo kratak, ne morem vedeti. Ne poveste, kako je nastalo, vzrokov, ki so z njim v zvezi, ne navajate, pa ne morem zato povedati, kako naj ga odpravite. Navadno je tako, da se odpravi znak kake bolezni, če se vzrok bolezni odpravi, torej — kaj je vzrok Vašega belega perila, malo pomislite in če ga spoznate, odpravite ga!

NEKAJ NAVODIL K PLETENJU...

Toliko milih vzdihov sem že slišala pri pletenju, da se mi zdi umestno pokazati tudi v slikah, kako na enostaven način premostiš težkoče pri rokavicah. Pri pletenju istih glej na velikost in dolžino prstov po roki ter primerno izpremeni popis, ki naj ti služi le v pouk, kako praktično pletemo rokavice in drugo.

ROKAVICE Z VSTAVLJENIM PALCEM. (Otroška velikost.) Nasnuj 48 pt., 25 kr. = 2 p. d., 2 p. l., od 26. kr. dalje same desne. V 51. krogu pleti zadnjih 10 petelj z drugo barvo, z delovno nitjo zadaj zaveži cca 20 cm dolgo petljo in pleti z njo dalje do 66. kr. — V 67. kr. predeni 20.—30. petljo nepleteno za *mazinec* na zaponko, nasnuj za vezanje prstov 3 nove petlje in skončaj 67. krog. — Čez to širino pleti še 3 kroge. V 71. kr. oddelimo druge prste: pleti 13 pt., predeni nasled. 14 pt. nepletenih na zaponko za *prstanec*, nasnuj 3 nove pt. za vezanje in pleti nasled. 6 pt. (od dlani rokavice). — Sledečih 14 pt. predenemo nepletene na zaponko za *kazalec*, nasnuj 3 nove pt. za vezanje kazalca in sredinca in z zadnjimi 6 petljami (od hrbta rokavice) skleneš v krog *sredinec*, ki ga takoj skončaj. — *Sredinec*: 18 pt. = 30 kr., nato snemaj v vsakem kr. — (Za ostale prste predeni pt. spet na pletilke, iz vsake vezave naberi 3 pt.) — *Kazalec in prstanec*: 17 pt. = 28 kr. — *Mazinec*: 14 pt. = 22 kr. in

snemanje. — Barvasto nit pri *palcu* previdno odstranimo ter nabereмо 19 pt. na pletilke. Petljo, ki je zadaj, prereži na dvoje, pa jo v prvem kr. vpleti z delovno nitjo. V 3. kr., na vsakem koncu razporka, pleti 2 pt. skupaj — nato 23 kr. čez 17 pt. in snemanje. — Gotovim rokavicam vse konce zašij in jih polikaj preko krpe.

ROKAVICE S PRIKLJUČENIM PALCEM. — Nasnuj 56 pt. — nato 30 kr. robu, — in še 5 kr. desnih. — 6. kr.: pričneš s priključenim palcem. Prvi 2 pt. kroga (to je leva rokavica) pleti desno (če delaš vzorec, a v nasled. kr. vse petlje priključenega palca pleti desno). — V 7. kr. in vsakem sledeč. 3. kr., razširimo palec za dve pt. (Iz vezi, pred in za prvimi dvema pt., pleti 1 pt. desno zaobrn.) — V 31. kr. je vstavek širok 20 petelj. Teh 20 pt. predeni na zaponko in nasnuj nad njimi za *kozico palca* 10 novih pt., s katerimi zaključiš krog. Petlje kozice pleti tudi vedno desno. Na vsaki strani *kozice* 4 krat snemaj: v vsakem 2. kr. (=1. pt. kozice nepletена desna, 2. pt. = desna, nepletено potegni čez desno, — zadnji dve pt. kozice pa pleti desno skupaj.) — Po 4 kratnem snemanju ti ostaneta v kozici 2 pt., kateri zopet priključiš vzorcu. — Pleti čez 56 pt. še 15 kr., pa nato razdeli petlje na pletilke tako, da imaš za *hrbet rokavice* 30 pt. (prvi sta tisti 2 pt. kozice), in 26 pt. na drugi pletilki za *dlan rokavice*. — *Mazinec*: 6 pt. od dlani, 7 pt. od hrbta, za vezavo med prstom nasnuj 4 pt. = 27 kr. čez 17 pt. in snemanje, na koncu pletilke vsakega kroga. — *Ko skončajš mazinec*, naberi iz vezave med prstom 4 pt. in pleti čez vse ostale petlje še 4 kroge. — *Prstanec*: 4 pt. od prejšnje vezave, 6 pt. od dlani in 7 pt. od hrbta, nasnuj še 4 pt. za novo vezavo, = 21 pt. — 32 kr. — *Sredinec*: 4 pt. od vezave, 7 pt. od dlani, 7 pt. od hrbta, nasnuj 4 pt. za vezavo — 22 pt. — 34 kr., snemanje. — *Kazalec*: 4 pt. od vezave, 7 pt. od dlani, 9 pt. od hrbta, = 20 pt. — 32 kr., snemanje. — *Palec*: 20 pt. z zaponke predeni na 3 pletilke, iz kozice nad njimi naberi 10 pt. — Teh 10 pt. spet 4 krat snemaj (v vsakem drugem kr. na že povedan način). — Ostaneta od kozice spet 2 pt. — Čez 22 pt. = 16 kr., snemanje. — *Desno*

rokavico pleti v obratnem redu. (Pri levi rokavici sta prvi 2 pt. kroga za palec, pri desni pa zadnji dve pt. kroga.)

ŠPORTNE ROKAVICE. — Nasnuj za štulpo 88 pt. — 1. kr.: = 1 pt. d., 1 pt. l. — 19. kr.: snemi 1.—3. pt. in še 10 krat vsako 6.—8. pt. (in sicer: 1 pt. desna nepletena, 2. in 3. pt. desno skupaj, — nepleteno potegni čez pleteno). — 34. kr.: snemi 3.—5. pt. in 10 krat vsako naslednjo 4.—6. pt. — Čez 44 pt. pleti še 9 krogov 1 pt. d., 1 pt. l., — nato 8 kr.: 3 pt. d., 1 pt. l. — Od tu dalje pleti same desne. (Če delaš vzorčaste rokavice, delaj hrbet v vzorcu, dlani pa desno.) — (Rokavice pleteš s priključenim ali vstavljenim palcem. Popis glej pri gornjih rokavicah.) — Od palca pleti dalje še 32 kr. čez 44 petelj. Pri naslednjem in nato v vsakem krogu prični s snemanjem na ta način, da 1. in 2. petljo prve in tretje pletilke — ter predzadnjo in zadnjo petljo druge in četrte pletilke — pleteš skupaj. — Ostanajo ti še 4 petlje, ki jih potegni skup in zašij konce.

PLETENE SPODNJE HLAČE. Nasnuj 120 pt. (za prvo hlačnico) ter pleti v krogu 16 kr. 2 pt. desne, 2 pt. leve. — Po 16. kr. pleti samo desne. — 1. kr.: iz vsake 20. pt. pleti 2 pt., da imaš na iglah v tem kr. 126 pt. — 3. kr.: iz vezi pred prvo in iz vezi po zadnji pt. kroga, pleti 1 novo pt. (imaš 2 novi pt. v kr.) — Tako ponovi še 17 krat v vsakem tretjem krogu. (Novi petlji jemlji vedno iz vezi pred in za osnovno petljo, da dobiš trikotno vstav-

ljeno kozico. — Kozica se na ta način razširi na 36 pt. — Čez te in ostale pt. pleti še 2 kr., potem pa predeni 36 pt. kozice na zaponko. — Drugo hlačnico pleti prav tako, nato pa obe združimo, da najprej pleteš petlje prve na dve pletilki, drugo hlačnico pa na drugi dve pletilki in pleti v krogu čez vse petlje (brez tistih, ki so na zaponki). — Čez 252 pt. pleti 87 kr., nato podaljšaj zadnji del hlačk: (zato pletemo nekaj vstavljenih vrst.): v 87. krogu (začetek kroga je sredina spred. dela) pleti samo 237 pt., obrni, pleti 222 pt. nazaj (leve), obrni in pusti pri sledečih 16 vrstah zadnjih 6 pt. nepletenih, pri naslednjih 8 vrstah zadnjih 12 pt. nepletenih na pletilki, — obrni in delaj v krogu dalje še 1 krog desne, nato pa 20 kr. 2 pt. d., 2 pt. l. — za rob. — (V 15. kr. robu vpleti luknjice za elastiko: 2. in 3. pt., nato menjaje enkrat 3. in 4. pt., potem 7. in 8. pt. spleti skupaj, pred vsakim snemanjem pa napravi ovoj. — Odverži, konce zašij, z zaponke predeni petlje na 2 pletilki in jih spleti ali sešij.

KOLIKO PETELJ NASNUJEM? — Iz volne, s katero boš delala pletenino, nasnuj 15 do 20 pt. ter pleti v višino 5—10 cm. Ta košček pletenine na levi strani preko vlažne krpe polikaj, vzemi centimetersko mero in premeri koliko petelj na širino pride na 1 cm. Število, ki ga dobiš, pomnoži s številom cm širine kroja. — (N. pr. krilce oblekce je široko 100 cm. Na 1 cm = 3 pt. = 100krat 3 = 300 pt. — ali: na 2 cm = 7 pt. = 50krat 7 = 350 pt. itd.) —

DOBRE KNJIGE

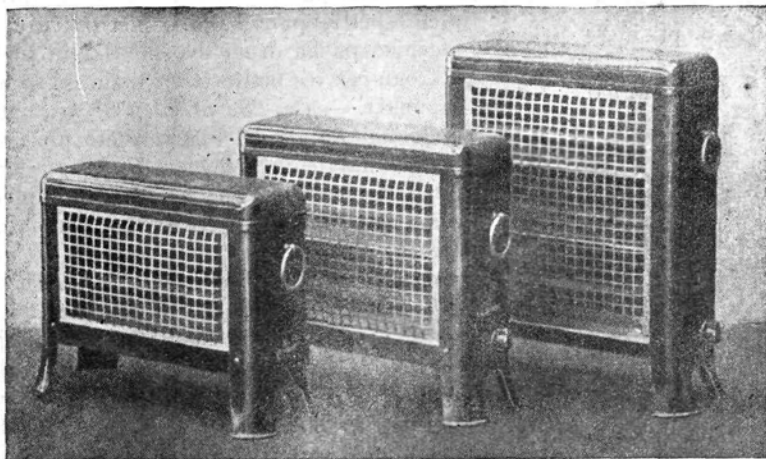
Božična misijonska prireditel. Misijonska knjižnica 8. zvezek. Izdala in založila uprava Katoliških misijonov, Groblje. Morebiti bo pa ta knjižica služila tudi že v oktobru za misijonski praznik. Cena ji je 8.— din. Naroča se v Misijonski tiskarni v Grobljah.

Začeti je treba. Ob triletnici KA za dekleta v Ljubljani. Zbral F. V. Ljubljana 1937. V tej knjižici najdemo zgodovino dekliške KA v Sloveniji. Vsebuje pravila KA za kmečka dekleta, nameščenke, sred-

nješolke, visokošolke, delavke, učiteljice in seznanja s katoliškim dekliškim gibanjem sploh. Cena ji je din 10. Naroča se v pisarni dekliške KA, Ljubljana, Masarykova cesta 12. Vigrednice, ki so članice KA, bodo knjižice s pridom brale, one pa, ki žele postati, bodo iz nje spoznale veliko, lepo in zaslužno delo, ki ga lahko vrši katoliško dekle v prostranem okrilju KA.

Materi. Silvín Sardenko. Pesnik je zbral v to knjižico najlepše stihe zemeljski in nebeški materi. Da si je izbral za obliko

Za bližnjo jesen — električne peči

**MESTNA
ELEKTRARNA**
Vam nudi
udobno in
prijetno top-
loto po nizki
tarifi za
ogrevanje
po ceni
90 para
za kilovatno
uro.

**Opremljajte kopaluice z električnimi ogrevalniki za vodo ;
ogrevanje avtomatično pri nizki nočni tarifi
60 para za kilovatno uro**

izraza sonet, ki je večkrat težak za razumevanje, so vse te pesmi prežete nežne ljubezni do matere in božje Matere. Vigrednice, ki ljubijo premišljuječe branje, naj si knjižico nabavijo. Dobe jo v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani. Cena din 15.

Rožni venec. Barclay-Poznič. Povest, ki je polna nežnih čustev bo prav dobro čtivo za naša dekleta. Izšla je v zbirki Jugoslovanske knjigarne in stane broširana din 30.—, v platno vezana din 40.—. Posebno veselje bi napravila katera izmed tečajnic sedanjega tečaja za pouk pisave slepih, če bi jo prinesla v pikčasto pisavo in bi bila tako dostopna tudi slepim sestricam v zavodih in domovih.

Sara Alelia. Dixelius. — Vsebina te povesti bo prav posebno prijela dekliska srca, ko bodo videle, da je mlado dekle prisiljeno poročiti starca, ki ji ne more zadostovati in bo v tem položaju — zvesta in vdana mu je bila do konca — prestala premnogo bridko uro. Zdi se, da je ta njena dobrotla pozneje poplačana z njenim vsestranskim lepim in dobrohotečim

življenjem in delom za druge. Tudi v poznejši dobi, ko ji je vzeta luč oči, je še vedno vdana in dobra, da jo mora človek občudovati. Cena vezani knjigi din 80.— in se naroča v Jugoslovanski knjigarni.

Jugoslovanska knjigarna je tudi izdala nadaljni, t. j. 3. zvezek *Zbranega dela F. Erjavca*. V tistih družinah, ki imajo že prva dva dela, bodo prav radi segli tudi po tretjem delu. Cena mu je din 120.—.

»Katoliški misijoni« so edini slovenski list, ki Vas stalno v besedi in sliki obvešča o malo poznanih, a tako zanimivih narodih Afrike, Azije in drugih daljnih dežel. »Katoliški misijoni« vzdržujejo stalne zveze z vsemi slovenskimi misijonarji in podrobno o njih poročajo. »Katoliški misijoni« zbirajo že 16 let okrog sebe vse slovenske misijonske prijatelje in jih navdušujejo za najsvetejše med svetimi deli, za misijone.

Stanejo samo 12 din na leto, s prilogo »Tuji svet« 8 din več. Če še niste naročnik, pišite takoj na Upravo »Katoliških misijonov«, Groblje-Domžale. Zahtevajte številko brezplačno na ogled!

**„Chlorodontove oglase
naj čitam ?**

Zakaj pa? Saj nisem več majhen otrok, ki bi mu bilo treba vtepati čiščenje zob. Ali pa mar mislite, da kdaj pozabim očistiti si zjutraj najprej zobe ?“

Aha, smo že skupaj, dragi prijatelj! Če bi čitali naše oglase, bi vedeli, da je zobna nega s Chlorodontom pred spanjem važnejša kot zjutraj. Sicer se začno ponoči ostanki hrane kisati in povzročajo zobno gnitje (karijes). Zato: „zvečer kot zadnje Chlorodont - potem šele v posteljo!“

Domači proizvod

Ako gre za zavarovanje pride v poštev le

Vzajemna ← **LJUBLJANA**
zavarovalnica ↓ **Miklošičeva 19**

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi; 2. doživetje, smrt; rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »KARITAS«. Zavarujte sebe in svoje imetje vedno pri naši domači slovenski zavarovalnici.

Otroka občudujejo

Prva prijateljica:

Oči ima čisto očetove!

Druga prijateljica:

Nosek pa je materin!

Tretja prijateljica:

In kako lepo bele so ple-
ničke! - Gotovo so oprane
s tistim dobrim terpen-
tinovim milom Zlatorog!

Zlatorog

TERPENTINOVO MILO

